...ального зал

БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

5-ЙИЛ ЧИҚИШИ
№ 253 (1257)
25 ДЕКАБРЬ ПАЙШАНБА 1958 ЙИЛ
БАҲОСИ 20 ТИЙИН

СССР Олий Советининг Қарори

СССРнинг 1957 йилги Давлат бюджетининг бажарилиши тўғрисидаги ҳисоботни тасдиқлаш ҳақида

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг Олий Совети ҚАРОР ҚИЛАДИ:

СССРнинг 1957 йилги Давлат бюджетининг бажарилиши тўғрисидаги ҳисобот даромадлар бўйича 626.914.499 минг сўм миқдорида ва харажатлар бўйича 607.314.829 минг сўм миқдорида, яъни даромадлар харажатлардан 19.599.670 минг сўм ортиқ қилиб тасдиқлансин.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси К. ВОРОШИЛОВ.
СССР Олий Совети Президиумининг Секретари М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль
1958 йил, 23 декабрь.

СССР Олий Советининг иккинчи сессияси. Иттифоқ Совети билан Миллатлар Советининг 22 декабрда бўлган қўшма мажлиси. **Суратда:** СССР Молия министри **А. Г. Зверев** СССРнинг 1959 йилги Давлат бюджети тўғрисида ва СССРнинг 1957 йилги бюджетининг бажарилиши ҳақида доклад қилмоқда.

В. Севостьянов фотоси, (ТАСС фотохроникаси).

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг 1959 йилги Давлат бюджети тўғрисида

Қ О Н У Н

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг Олий Совети **қарор қилади:**

1-модда. СССР Министрлар Совети томонидан тақдим этилган ССР Иттифоқининг 1959 йилги Давлат бюджети Иттифоқ Совети ва Миллатлар Совети Бюджет комиссияларининг доклади юзасидан қабул қилинган ўзгартишлар билан бирга, чунончи: даромадлар бўйича жами 723.369.159 минг сўм миқдорида ва харажатлар бўйича жами 707.637.887 минг сўм миқдорида, даромадлар харажатлардан 15.731.272 минг сўм ортиқ қилиб тасдиқлансин.

2-модда. СССРнинг 1959 йилги Давлат бюджетида давлат ва кооператив корхоналари ҳамда ташкилотларидан тушадиган даромадлар ҳаммаси 655.979.124 минг сўм миқдорида белгилансин.

3-модда. СССРнинг 1959 йилги Давлат бюджетида халқ хўжалигини маблағ билан таъминлаш — оғир саноатни, қурилиш индустриясини, енгил саноат ва озиқ-овқат саноатини, қишлоқ хўжалигини, транспортни, уй-жой-коммунал хўжалигини ва халқ хўжалигининг бошқа тармоқларини янада ривожлантириш учун қилинадиган харажатлар — жами 308.943.554 минг сўм миқдорида белгилансин.

4-модда. СССРнинг 1959 йилги Давлат бюджетида социал-маданий тадбирлар учун — умумий таълим мактаблари, техникумлар, олий ўқув юртлари, илмий текшириш муассасалари, фабрика-завод таълими мактаблари, кутубхоналар, клублар, театрлар, матбуот, радиоэшиттириш ҳамда маориф ва маданият соҳасидаги бошқа тадбирлар учун; касалхоналар, болалар яслилари, санаторийлар, соғлиқни сақлаш ва физкультура соҳасидаги бошқа муассасалар учун; пенсия ва нафақалар тўлаш учун ажратмалар жами 232.191.571 минг сўм миқдорида белгилансин.

5-модда. СССРнинг 1959 йилги Давлат бюджетида СССР мудофааси учун ажратмалар 96.096.000 минг сўм миқдорида белгилансин.

6-модда. СССРнинг 1959 йилги Давлат бюджетида давлат бошқарма органлари эҳтиёжлари учун ажратмалар 11.522.062 минг сўм миқдорида белгилансин.

7-модда. 1959 йилги Иттифоқ бюджети даромадлар бўйича 382.375.393 минг сўм миқдорида ва харажатлар бўйича 366.644.121 минг сўм миқдорида, даромадлар харажатлардан 15.731.272 минг сўм ортиқ қилиб тасдиқлансин.

8-модда. Иттифоқчи республикаларнинг 1959 йилги давлат бюджетлари ҳаммаси 343.541.226 минг сўм миқдорида, шу жумладан Иттифоқчи республикалар бўйича қуйидаги миқдорларда белгилансин:

(минг сўм ҳисобида)

Россия Совет Федератив Социалистик Республикаси	205.394.508
Украина Совет Социалистик Республикаси	63.129.601
Белоруссия Совет Социалистик Республикаси	9.861.142
Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси	8.664.998
Қозоғистон Совет Социалистик Республикаси	20.893.548
Грузия Совет Социалистик Республикаси	5.768.340
Озарбайжон Совет Социалистик Республикаси	5.286.850
Литва Совет Социалистик Республикаси	4.264.758
Молдавия Совет Социалистик Республикаси	2.538.330
Латвия Совет Социалистик Республикаси	4.086.764
Қирғизистон Совет Социалистик Республикаси	2.989.243
Тожикистон Совет Социалистик Республикаси	2.515.114
Арманистон Совет Социалистик Республикаси	2.822.200
Туркманистон Совет Социалистик Республикаси	2.713.563
Эстония Совет Социалистик Республикаси	2.612.267

1959 йил учун умумиттифоқ давлат солиқлари ва даромадларидан иттифоқчи республикаларнинг давлат бюджетларига чиқариладиган ажратмалар қуйидаги миқдорларда тасдиқлансин:

а) оборот солиғи бўйича тушумлардан: РСФСР — 26,4 процент, Украина ССР — 30,5 процент, Белоруссия ССР — 42,5 процент, Ўзбекистон ССР — 29,7 процент, Қозоғистон ССР — 100,0 процент, Грузия ССР — 53,2 процент, Озарбайжон ССР — 53,9 процент, Литва ССР — 72,7 процент, Молдавия ССР — 17,6 процент, Латвия ССР — 25,0 процент, Қирғизистон ССР — 77,6 процент, Тожикистон ССР — 57,0 процент, Арманистон ССР — 62,3 процент, Туркманистон ССР — 75,5 процент, Эстония ССР — 50,5 процент;

б) аҳолидан олинадиган даромад солиғи тушумларидан — 50 процент;

в) Давлат меҳнат омонат кассалари 1959 йилдаги омонат пулларнинг қолдиқлари ҳисобига сотиб оладиган давлат заёмлари суммасидан ҳамда 1959 йилда тарқатиладиган 3 процентлик давлат ички ютуқли заём суммасидан — 50 процент.

СССРнинг бўйдоқ, ёлғиз ва оиласи кам сонли гражданларидан олинадиган солиқ тушумлари (шунингдек колхозлардан олинадиган даромад солиғи, қишлоқ хўжалик солиғидан ва ўрмон даромадидан тушумлар) 1959 йил 1 январдан бошлаб тамомила иттифоқчи республикалар бюджетларига берилсин.

Халқ хўжалигини ривожлантириш планида 1959 йил учун кўзда тутилган тадбирларни маблағ билан таъминлаш мақсадида 1959 йилда Қозоғистон ССР бюджетига Иттифоқ бюджетидан 2.547.460 минг сўм маблағ ажратилсин.

9-модда. СССР Министрлар Советига СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1959 йил учун тасдиқланган планидан келиб чиқадиган тузатишларни СССРнинг 1959 йилги Давлат бюджетига киритиш, шунингдек 1959 йил 1 январдан бошлаб ғалла маҳсулотлари, озуқа дон, аралаштирилган озуқа ва мойли экин уруғининг янги улгуржи нархлари жорий қилиниши билан боғлиқ бўлган тузатишларни СССР Давлат бюджетининг бажарилиши жараёнида ҳисобга олиш топширилсин.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси К. ВОРОШИЛОВ.
СССР Олий Совети Президиумининг Секретари М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль
1958 йил 23 декабрь.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумида

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг фармонлари билан, совет соғлиқни сақлаш ишини ривожлантириш соҳасидаги хизматлари ҳамда кўп йиллар ва ҳалол ишлаганлиги учун СССР Ички ишлар министрлигининг Тошкентдаги Суворов ҳарбий мактабининг врачи Нина Андреевна **Сапегина**га «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган врач» деган фахрий унвон берилди, халқ маорифини ривожлантириш соҳасидаги хизматлари учун ўша мактабнинг ўқитувчиларидан Анатолий Георгиевич **Голубев**га, Ольга Васильевна **Руднева**га ва Константин Макарович **Федоров**га «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган ўқитувчи» деган фахрий унвон берилди.

Кутубхона ишини ривожлантириш соҳасида кўп йиллар ва самарали ишлаганлиги учун мактабнинг кутубхона ходими София Ивановна **Васильева**га «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган кутубхоначи» деган фахрий унвон берилди.

Мактаб ходимларидан бир группаси кўп йиллар ва ҳалол хизмат қилганлиги учун Ўзбекистон ССР Олий Советининг Фахрий ёрлиқлари билан мукофотланди.

Ўзбекистон ССР Олий Советининг Фахрий ёрлиқлари билан шунингдек Ўзбекистон ССР Қурилиш министрининг ўринбосари Яков Иосифович **Матов,** Ўзбекистон ССР Госпланининг Москвадаги таъминот ва реализация қилиш бошқармаси бошлиғи Бори Одилович **Одилов** ҳамда Ўзбекистон ССР Фанлар академияси математика ва механика институтининг директори Виктор Антонович **Бугаев** ва бошқалар ҳам мукофотландилар.

ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ПАРТИЯ КОМИТЕТИ ВА ОБЛАСТЬ ИЖРОИЯ КОМИТЕТИДА

Илғорлар иши муносиб тақдирланди

Область партия комитети ва область ижроия комитети 1958 йил пахта ҳосилини териб олишда колхоз ва совхоз пахтакорларига актив ёрдам берган мактаб ўқувчилари, махсус ўқув юртлари, меҳнат резервлари билим юртлари, олий ўқув юртлари студентлари коллективлари ўртасида уюштирилган ўзаро социалистик мусобақанинг якунини кўриб чиқдилар.

Область партия комитети, область ижроия комитети қониқиш билан қайд қиладиларки, мактаб ўқувчилари, ўрта махсус ўқув юртлари, меҳнат резервлари мактабларининг ўқувчилари, олий ўқув юртларининг студентлари, ўқитувчилар ва профессорлар коллективи Октябрь революциясининг 41 йиллигини ва КПСС XXI съездини муносиб кутиб олиш учун социалистик мусобақага қўшилиб, ўзбек халқининг 3 миллион тонна «оқ олтин» етказиб бериш йўлида олиб бораётган курашига муносиб ҳисса қўшдилар ва ҳосилни йиғиб-териб олишда областимизнинг колхозчилари, совхоз ишчиларига катта ёрдам бердилар.

Ўқув юртларининг кўпгина коллективлари об-ҳаво шароити ноқулай келган кунларда ишлаб, юксак ватанпарварлик, меҳнатсеварлик ва коммунистик онглилик намуналарини кўрсатдилар.

Область партия комитети ва область ижроия комитетининг **кўчма Қизил байроғи** доимий сақлаш учун **Тошкент Медицина институти, Алоқа техникуми, Оққўрғон районидаги 27-мактабда** қолдирилди. Бу институт, техникум, мактаб коллективлари пахта йиғим-теримида юксак уюшқоқлик ва интизом билан ишлаб, социалистик мусобақада яхши натижаларга эришганлар.

Область партия комитети ва область ижроия комитети Тошкент молия-иқтисод институти, Тошкент энергетика институти, Алоқа институти, В. И. Ленин номидаги Ўрта Осиё Давлат университети, Охунбобоев номли Медицина билим юрти, тикувчилар мактаби, «Узбекбирлашу»нинг кооператив мактаби, қишлоқ хўжалигини механизациялаш техникуми, Политехника техникуми, Бекобод шаҳридаги 1-ҳунар мактаби, Чирчиқ шаҳридаги 3-ҳунар мактаби, шунингдек Тошкент шаҳридаги 11, 14-ҳунар мактаби, Олмалиқ шаҳридаги 7-СУ, Пискент районидаги Ҳамза номли мактаб, Бўка районидаги Айни номли, Сирдарё районидаги 12 ва 28, Гулистон районидаги 1-, Олмалиқ шаҳридаги Ленин номли, Октябрь районидаги 11 ва 14, Тошкент шаҳар Ленин районидаги 53-, Фрунзе районидаги 73-мактаблар коллективларининг ҳам пахта йиғим-терими юзасидан бошланган социалистик мусобақада яхши натижаларга эришганликларини қайд қилиб, ташаккур билдирадилар.

Шунингдек САзПИ, Низомий номидаги Тошкент Давлат Педагогика институти, Фармацевтика институти, Тўқимачилик институти, Хотин-қизлар билим юрти, Ун-элеватор техникуми, гидромелиоратив техникуми, маданий-оқартув мактаби, Чирчиқ шаҳридаги 13-ҳунар мактаби, Тошкент шаҳридаги 2-техника билим юрти, Бўстонлиқ районидаги Абай номли, Қуйи Чирчиқ районидаги Жамбул номли, Ўрта Чирчиқ районидаги Охунбобоев номли, Оҳангарон районидаги 5-, Тошкент шаҳар Куйбишев районидаги 112, 113, Киров районидаги 5-мактаблар коллективларининг ҳам йиғим-теримда яхши натижаларга эришганликлари қайд қилинди.

Область партия комитети ва область ижроия комитети шаҳар партия комитетларига, область комсомол комитетига, олий ўқув юртлари, техникум ва мактабларнинг директорларига коллективнинг пахта теримида қатнашганлиги якунига бағишлаб ёшлар кечаси ўтказиш вазифасини топширади.

Пахта йиғим-теримида қатнашган кўпгина олий ўқув юртлари, техникумлар, билим юртлари, меҳнат резервлари ва мактаблар область партия комитети ва область ижроия комитетининг Ёрлиқлари билан мукофотланадилар

Москвада қозоқ санъати ва адабиёти декадасининг якунловчи концерти

23 декабрда ССР Иттифоқи Большой театрида бўлган якунловчи концерт партияга бағишланган қўшиқ билан бошланди. Бу қўшиқни терма хор ижро этди, симфоник оркестр жўр қилди. Кучли садолар зал гумбазлари остида янграйди. Қўшиқ сўзларида қозоқ халқини ўз ерининг хўжайини қилиб қўйган, унинг ижодий кучларига кенг майдон очиб берган партияга миннатдорчилик билдирилади.

Ф. Балгаева қўлидаги қўбиз садолари айниқса ёқимли бўлиб, йироқда айтилган ашула овозига ўхшайди. Қурманғози номидаги Қозоғистон халқ чолғу асбоблари оркестри (дирижер — Қозоғистон ССРда хизмат кўрсатган артист Ш. Кажгалиев) ижро этган «Сариорқа» мелодияси қирлардаги ҳушбўй ўтлар ҳақида куйлайди. Қозоғистон ССРда хизмат кўрсатган артист В. Тулегенова Л. Хамидийнинг «Булбул» ашуласини айтади. Оркестр жўр қилади.

Унинг кетидан давлат хор капелласи (раҳбари — хизмат кўрсатган артист Г. Виноградова) саҳнага чиқади, халқ артисти Г. Қурмангалиев қозоқ халқ ашуласини ижро этади.

Қурманғози номли оркестр Глинканинг «Вальс-фантазия»сини ижро этади; Қозоғистон ССР халқ артисти А. Умбетбоев ва хизмат кўрсатган артист Э. Епонешникова Е. Брусиловскийнинг «Дударай» операсидан дуэт айтадилар; хизмат кўрсатган артист Р. Жамонова ва халқ артисти Е. Серкебоев классик арияларни ижро этадилар; қўриқ ерлардаги ҳаёт ва меҳнат ҳақида ҳикоя қиладиган вокал-хореография кўринишлар кўрсатилади. Буларнинг ҳаммаси шаклан миллий, мазмунан социалистик қозоқ совет маданиятининг мислсиз равнақини кўрсатувчи далил бўлди.

... СССР ва Қозоғистон ССР байроқлари олдига Владимир Ильич Лениннинг скульптура портрети қўйилган. Яна олти юз кишилик хор садолари янграйди. Ашуланинг охирги сўзлари гулдурос қарсаклар билан қўшилиб кетади. Москваликлар меҳмонларнинг ёрқин санъатини табриклайдилар.

Қозоқ декадасининг якунловчи концертида ложада А. Б. Аристов, Н. И. Беляев, Л. И. Брежнев, К. Е. Ворошилов, Н. Г. Игнатов, Ф. Р. Козлов, О. В. Куусинен, А. И. Микоян, Н. А. Муҳитдинов, М. А. Суслов, Е. А. Фурцева, Н. С. Хрущев, Н. М. Шверник, П. Н. Поспелов, Д. С. Коротченко, Я. Э. Калнберзин, А. П. Кириленко, А. Н. Косигин, К. Т. Мазуров, В. П. Мжаванадзе, М. Г. Первухин, Н. В. Подгорний, Д. С. Полянский ўртоқлар, шунингдек Қозоғистон ССР Министрлар Совети раиси Д. А. Кунаев ва Қозоғистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси Ж. А. Ташенев ҳозир бўлдилар. (ТАСС).

Тошкент областъ матлубот жамияти йиллик планини муддатидан илгари бажарди

Область матлубот жамиятининг ходимлари КПСС XX съездининг директиваларини амалга ошираборив, катта ютуқларни қўлга киритдилар. Улар партия XXI съезди шарафига бошланган социалистик мусобақага қўшилиб, чакана товар обороти давлат планини муддатидан илгари — 24 декабрда бажардилар.

1958 йилда аҳолига ва колхозларга 1957 йилдагига нисбатан 92,1 миллион сўмлик ёки 4,8 процент кўп мол сотилди.

Умумий овқатланиш корхоналарининг обороти 150 миллион сўмни ташкил этди, яъни 1957 йилга нисбатан 12,3 миллион сўм ёки 8,9 процент кўп бўлди.

Матлубот жамиятининг ўз корхоналари тайёрлаган маҳсулот 1957 йилга нисбатан 34,3 процент кўп бўлиб, у 61 миллион сўмни ташкил қилади.

Комиссион баҳоларда сотилган қишлоқ хўжалик маҳсулоти 88,8 миллион сўмни ташкил қилди. Бу эса 1957 йилдагидан 7,3 миллион сўм, ёки 9 процент кўп демакдир.

Оржоникидзе, Янгийўл, Қуйи Чирчиқ матлубот союзлари, Қорасув, Тошкент, Бўстонлиқ, Чиноз, Калинин ва Паркент район матлубот жамиятлари, шунингдек 15 та ишчи кооперативлари ва қишлоқ матлубот жамиятлари чакана товар оборот йиллик планларини муддатидан илгари адо этдилар.

7.800 минг сўмлик китоб сотилиб, план муддатидан илгари — 10 декабрда бажарилди. Китоб савдоси ўтган йилга нисбатан 15 процент ошди.

Қишлоқ хўжалик маҳсулотлари ва хомашё тайёрлаш ҳамда сотиб олиш йиллик плани 20 декабрда бажарилди.

Матлубот жамиятининг саноат корхоналарида 80 миллион сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилди.

Матлубот жамияти моддий-техника базасининг янги объектларини қуришга 22,5 миллион сўм сарфланди. Ҳаммаси бўлиб 148 объект қурилди.

Тошкент областининг кооператорлари маданий савдони ривожлантириш соҳасида етти йиллик планда ўз олдиларига қўйилган вазифаларни бажариш учун тегишли тадбирларни белгилайдилар.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ИККИНЧИ СЕССИЯСИ

Миллатлар Советида

23 декабрь эрта билан Катта Кремль саройида **Миллатлар Советининг** мажлиси бўлди. Миллатлар Совети Раисининг ўринбосари **Т. Я. Киселев** раислик қилди. СССРнинг 1959 йилги Давлат бюджети тўғрисидаги ва 1957 йилги бюджетнинг бажарилиши ҳақидаги масалани муҳокама қилиш давом этди.

Биринчи бўлиб депутат **М. И. Кучава** (Грузия ССР) сўзга чиқди.

У республика қишлоқ хўжалигининг ривожланишига батафсил тўхталиб ўтди. Янги етти йилликда Грузия ССР узумчиликни янада ривожлантириш соҳасида катта вазифаларни бажариши керак. Нотиқ боғдорчилик-узумчиликда ишлатиладиган тор габаритли трактор ишлаб чиқаришни тезлаштириш масаласини кўтаради, республикада мева етиштириш ҳажми билан тайёрлаш ташкилотларининг техника базаси бир-бирига мос келмаганлиги тўғрисида гапиради.

Ўртоқ Кучава мамлакатнинг 1959 йилги бюджетини тасдиқлашни таклиф этади. Республика меҳнаткашлари, дейди у, кенг равишда коммунизм қуриш юзасидан белгиланган программа муваффақиятли бажарилажагига бутун совет халқи билан биргаликда қатъий ишонч билдирадилар.

Депутат **В. К. Круминьш** (Латвия ССР) айтадики, республика бюджети даромадларининг муваффақиятли бажарилиши халқ хўжалигини, маданият ва фанни янада ривожлантириш учун йил сайин кўпроқ маблағ сарфлаш имконини беради. Масалан, 1950 йилда Латвия ССРда маориф, соғлиқни сақлаш ва социал таъминот ишларига бўлган харажатлар 825 миллион сўмни ташкил этди. Дастлабки маълумотларга қарагарда бу харажатлар 1958 йилда 1733 миллион сўмни ташкил этади.

Ўртоқ Круминьш социал-маданий муассасалар биноларини ремонт қилишга ва уй-жой фондини капитал ремонт қилишга ажратиладиган маблағларни кўпайтириш керак, деб ҳисоблайди.

СССР Маданият министри депутат **Н. А. Михайлов** сўз олади. У коммунистик тарбия соҳасида адабиёт ва санъатнинг катта аҳамиятга эга эканлигини таъкидлайди.

Ўртоқ Михайлов Маданият министрлиги томонидан келгуси йилга мўлжаллангар план ҳақида гапиради. 60 минг номда жами 1117 миллион нусха китоб нашр этиш, 106 бадиий фильм чиқариш мўлжалланади. Музика, театр санъати ва тасвирий санъат кенг ривожланади.

Депутат **К. Д. Дикамбоев** (Қирғизистон ССР) айтадики, республика меҳнаткашлари КПСС XXI съездини муносиб кутиб олишга тайёрлагиб, зўр ғайрат билан ишламоқдалар. «Киргизуголь» трестига қарашли баъзи шахталарни мустасно қилганда, Халқ хўжалиги кенгаши ихтиёридаги барча корхоналар ишлаб чиқариш планларини бажармоқдалар. Қишлоқ хўжалиги ҳам анча катта муваффақиятларга эришди. Аммо, деб сўзини давом эттирди нотиқ, республика пахта териш ва давлатга пахта сотиш планини бажармади, гўшт етиштириш соҳасида орқада қолмоқда. Республикадаги партия ва совет органлари, барча меҳратқашлар ана шу жиддий камчилик ва нуқсонларни йўқотиш учун зарур чораларни кўрмоқдалар.

Ўртоқ Дикамбоев республиканинг энг зарур эҳтиёжлари тўғрисида — яйловларни сув билан таъминлаш, суғориладиган деҳқончиликни кенгайтириш ва шу сингарилар ҳақида гапиради.

Йўллар министри депутат **Б. П. Бешчев** қуйидагиларни айтади: саноат ишлаб чиқаришининг кенг миқёслари, қишлоқ хўжалигининг кескин суратда юксалаётганлиги темир йўлларда юк ташишни ғоят оширди. Қўриқ ерлари ўзлаштирилган районларга хизмат кўрсатаётган уч темир йўлда — Қозоғистон, Томск ва Омск темир йўлларидагина бу йил мамлакатдаги барча темир йўлларда 1953 йилда ташилганидан кўпроқ ғалла ташилади.

Министр транспортда электровоз ва тепловозлардан фойдаланиш соҳасидаги ишлар ҳақида сўзлаб беради. Бу соҳада реконструкция ишлари программасини муваффақиятли бажаришда халқ хўжалиги кенгашлари катта роль ўйнайдилар. Халқ хўжалиги кенгашларининг ихтиёридаги корхоналар йўлларни техника билан таъмин этадилар. Аммо, айрим корхоналар вагонларнинг янги нусхаларини суст тайёрлаб бермоқдалар. Ўзгарувчи ток билан ҳаракатга келадиган электровозларни кўплаб ишлаб чиқариш уюштирилмаган, локомотивлар ҳали жуда қимматга тушмоқда.

Музокараларда **М. Т. Мамедов** (Озарбайжон ССР), **Г. И. Кондратьев** (Марий АССР) ва **О. М. Багдасарян** (Арманистон ССР) ҳам сўзга чиқдилар.

Музокараларни тўхтатиш тўғрисидаги таклиф қабул қилинади.

Иттифоқ Советида

Эрта билан соат 10 да Кремль театрида **Иттифоқ Советининг** мажлиси очилди. Палата раисининг ўринбосари **С. К. Камолов** раислик қилади. СССРнинг 1959 йилги Давлат бюджети тўғрисида ва 1957 йилги бюджетнинг бажарилиши ҳақидаги доклад юзасидан депутат **Н. И. Бобровниковга** (Москва) сўз берилади. 1959 йилда, дейди у, Москва шаҳар хўжалигини ривожлантириш соҳасида янги вазифаларни амалга ошириш мўлжалланди. 2,5 миллион квадрат метрдан кўпроқ уй-жой қуриш кўзда тутилади. Демак, Москвада бир йил ичида салкам 75 минг квартира, яъни ҳозирги вақтда капиталистик мамлакатларнинг энг йирик шаҳарларида қурилаётганидан икки-уч баравар кўпроқ квартира қурилади.

Москва шаҳрининг 1959 йилги бюджети шаҳар хўжалигини ривожлантириш планига мувофиқ тузилган бўлиб, аҳолининг моддий, маиший ва маданий эҳтиёжларини янада кўпроқ қондиришни кўзда тутади. Шаҳар хўжалигига 5 миллиард сўмдан кўпроқ маблағ, ёки бюджетнинг 63 процентидан кўпроғини сарфлаш кўзда тутилади. Халқ маорифи, соғлиқни сақлаш, маданият ва бошқа социал-маданий тадбирларга 2.800 миллион сўм ажратилади.

Ўртоқ Бобровников маъмурий-бошқарув аппарати структурасини ихчамлаштириш масалаларига тўхталиб айтадики, Молия министрлиги ва Марказий статистика бошқармаси бухгалтерия учёти системасини ихчамлаштириш ва ҳар хил ҳужжатлар тузишни камайтириш, шунингдек учёт ишларини механизациялаш ҳамда рационализация қилиш тадбирларини ишлаб чиқсалар, жуда маъқул иш қилган бўлур эдилар.

Депутат **Т. Т. Сазандарян** (Арманистон ССР) республиканинг 1959 йилги бюджетини характерлайди. Бу бюджет 2.816 миллион сўм миқдорида, яъни ўтган йилдагидан 8,4 процент кўпроқ миқдорда белгиланди. Саноатни ривожлантиришга, янги совхозлар ташкил этишга, суғориш каналлари ва бошқа қишлоқ хўжалик объектлари қурилишига зарур маблағлар ажратилади. 1959 йилда республикада янги илмий-текшириш институтлари ташкил этилади, мактаблар, касалхоналар, клублар кўпайтирилади ва кенгайтирилади.

Ўртоқ Сазандарян 1959 йилги Давлат бюджети лойиҳасини Бюджет комиссиясининг тузатишлари билан тасдиқлаш тўғрисидаги таклифни қувватлайди.

Депутат **В. М. Агкацев** (Шимолий Осетия АССР) республиканинг саноатини ва шу жумладан рангли металлургияни янада ривожлантириш проблемаларига тўхталиб ўтади. У Шимолий Осетияда янги конруда корхоналари қуриш ва геология-қидирув ишларини кучайтириш масаласини кўтаради.

Нотиқ иқтисодий районларда муассасаларга қарашли энергетика хўжалигининг тарқоқ ҳолда бўлишига хотима бериш зарур эканлиги тўғрисида гапиради. Ҳозирги вақтда ҳар бир ташкилот умуман иқтисодий район халқ хўжалигининг талаблари билан ҳисоблашмай энергетика хўжалигини ўз билганича ривожлантирмоқда.

Сўнгра депутат Агкацев маъмурий-бошқарув ходимларининг тасдиқланган миқдори ва иш ҳақи фонди доирасида штатларда зарур ўзгаришларни амалга оширишда маҳаллий Советлар ва Халқ хўжалиги кенгашларига ҳуқуқ беришни таклиф этади. Нотиқ сўзининг охирида тинчлик ва ижод қилиш бюджети бўлган бюджет лойиҳасини маъқуллайди.

Депутат **А. Т. Веймер** (Эстония ССР) ўз нутқида айтадики, иқтисодий районларнинг ташкил этилиши ва республикалар ҳуқуқларининг янада кенгайтирилиши муносабати билан халқ хўжалиги ва маданиятни ривожлантиришда Давлат бюджетининг роли кўп даража ошди. Кейинги икки йил ичида Эстонияда корхоналарнинг молия базаси анча мустаҳкамланди, бюджетнинг ижросини ташкил этиш яхшиланди.

Сўнгра ўртоқ Веймер ихтирочиларга бериладиган мукофотларни белгилаш ва тўлашдаги мавжуд практикани яхшилашга қаратилган бир қанча таклифларни илгари суради. У планлаштириш ва корхоналарни материал-техника билан таъминлаш соҳасидаги камчиликларга ҳам тўхталиб ўтади.

Глухово ип-газлама комбинатининг йигирувчиси депутат **Л. И. Ананьева** минбарга чиқади. У кейинги беш йил ичида ана шу энг кекса тўқимачилик корхонасида рўй берган катта ўзгаришлар ҳақида гапиради. Комбинат коллективи маҳсулот ишлаб чиқаришни анча кўпайтирди, маҳсулотнинг кўпгина янги турларини ишлаб чиқара бошлади ва унинг сифатини яхшилади. Комбинатда цехларни реконструкция қилиш, ишлаб чиқариш процессларини автоматлаштириш ва механизациялаш соҳасида катта иш қилинмоқда. Бу чора меҳнатни енгиллаштиради.

Совет кишилари, дейди депутат, чиройлик кийимлар кийишни истайдилар, шу сабабли биз кимё саноати ходимларининг ранг-баранг, чидамли бўёқлар ва бошқа химикатларни кўпроқ ишлаб чиқаришларини кутмоқдамиз. Бизда ана шу материаллар етишмаётир. Биз ҳам яхши сифатли газламалар ишлаб чиқарамиз, деб ваъда берамиз.

Депутат **П. И. Морозов** (Амур области) айтадики, областда жуда кўп қора, рангли ва нодир металлар билан бир қаторда жуда кўп энергетика ресурсларидан ҳам мувофиқ суратда фойдаланилмоқда. Геологлар областда қарийб барча металларнинг рудаларини қидириб топдилар.

Ўртоқ Морозов Зея дарёсида гидротехника иншоотлари комплексини қуриш зарур эканлиги тўғрисидаги масалани кўтаради. Бу чора янги йирик саноат районини ривожлантиришга асос қўяди ва Зея-Бурея текислигидаги жуда катта майдонларни қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши учун ўзлаштириш имконини беради.

Музокараларда депутатлардан **Г. Ф. Антосяк** (Молдавия ССР), **Н. Байрамов** (Туркманистон ССР), **С. В. Шевченко** (Олтой ўлкаси), **В. Г. Набиуллин** (Бошқирдистон АССР) ва **В. И. Евстропов** (Оренбург области) ҳам қатнашдилар.

Шу билан доклад юзасидан музокаралар тамом бўлди.

* * *

Биринчи масала юзасидан музокаралар тамом бўлганидан кейин палаталарнинг алоҳида-алоҳида ўтказилган мажлисларида СССР Молия министри депутат **А. Г. Зверев** охирги сўзга чиқди.

Алоҳида-алоҳида ўтказилган мажлисларда СССРнинг 1959 йилги Давлат бюджети ва СССРнинг 1959 йилги Давлат бюджети тўғрисидаги Қонун бир овоздан тасдиқланди, шунингдек СССРнинг 1957 йилги Давлат бюджетининг бажарилиши ҳақидаги ҳисоботни тасдиқлаш тўғрисида қарор қабул қилинди.

СССРнинг 1959 йилги Давлат бюджети даромадлар бўйича 723.369.159 минг сўм миқдорида ва харажатлар бўйича 707.637.887 минг сўм миқдорида тасдиқланди.

Иттифоқ Совети билан Миллатлар Советининг қўшма мажлиси

23 декабрь соат 16 да Катта Кремль саройининг мажлислар залида СССР Олий Совети Иттифоқ Совети билан Миллатлар Советининг қўшма мажлиси очилди. Мажлисда жуда кўп меҳмонлар, дипломатик корпус аъзолари ҳозир бўлдилар. **А. Б. Аристов, Н. И. Беляев, Л. И. Брежнев, К. Е. Ворошилов, Н. Г. Игнатов, Ф. Р. Козлов, О. В. Куусинен, А. И. Микоян, Н. А. Мухитдинов, М. А. Суслов, Е. А. Фурцева, Н. С. Хрушчев, Н. М. Шверник, П. Н. Поспелов, Д. С. Коротченко, Я. Э. Калнберзин, А. П. Кириленко, А. Н. Косигин, К. Т. Мазуров, В. П. Мжаванадзе, Н. В. Подгорний, Д. С. Полянский** ўртоқлар ҳукумат ложаларига чиққанларида депутатлар ва меҳмонлар уларни гулдурос қарсаклар билан кутиб олдилар.

Иттифоқ Советининг Раиси депутат **П. П. Лобанов** раислик қилади.

Сессия кун тартибидаги иккинчи масалани—мактабнинг турмуш билан алоқасини мустаҳкамлаш тўғрисида ва мамлакатда халқ маорифи системасини янада ривожлантириш ҳақидаги масалани муҳокама қилишга киришади.

Умумий ўрта таълимни қайта қуриш тўғрисида РСФСР Педагогика фанлари академиясининг президенти депутат **И. А. Каиров** доклад қилди.

Профессионал-техника таълими тўғрисида СССР Министрлар Совети ҳузуридаги Меҳнат резервлари Бош бошқармасининг бошлиғи **Г. И. Зеленко** доклад қилди.

Олий таълим тўғрисида СССР Олий таълим министри **В. П. Елютин** доклад қилди. (ТАСС).

Депутат М. З. Мирзааҳмедов нутқи

Ўзбекистон ССР Ленин сайлов округи

Депутат ўртоқлар! Олий Советнинг бу сессияси шонли кунларда ўтмоқда. Маълумки, КПСС Марказий Комитетининг Пленуми ҳали яқиндагина ўз ишини тамомлади. Ўртоқ Н. С. Хрушчев Пленумда қилган докладида Марказий Комитет сентябрь Пленуми ва шундан кейинги пленумларининг қарорларини ҳамда КПСС XX съезди қарорларини амалга ошириш натижасида мамлакатимиз қишлоқ хўжалиги эришган жуда катта муваффақиятларни очиқ ва равшан кўрсатиб берди.

КПСС Марказий Комитетининг декабрь Пленуми ўз аҳамияти жиҳатидан партиямизнинг ва Совет давлатининг тарихида жуда катта ўрин олади. Партия бу Пленумда мамлакат қишлоқ хўжалигини кескин суратда юксалтириш йўлида беш йил мобайнида олиб борилган кураш якунларини тўплади. Қишлоқ хўжалигини ривожлантиришнинг асосий вазифаси — дон етиштиришни кескин суратда кўпайтириш вазифаси муваффақиятли суратда ҳал этилмоқда. Эндиликда мамлакатнинг дон хўжалиги мустаҳкам негизга эга бўлди.

Дон етиштириш соҳасида эришилган муваффақиятлар чорвачиликнинг узоқ вақт давом этган қолоқлигини бартараф қилиш, сут, гўшт ва бошқа чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни кўп даража ошириш имконини берди. Аҳоли жон бошига чорвачилик маҳсулоти етиштириш соҳасида яқин йиллар ичида Америка Қўшма Штатларига етиб олишдан иборат тарихий вазифаларни бажариш учун шарт-шароит вужудга келтирилди. Дон хўжалигининг ривожланиши барча қишлоқ хўжалик экинлари етиштиришни анча кўпайтириш имконини берди.

Депутат ўртоқлар! Ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг докладини ва КПСС Марказий Комитети декабрь Пленуми қатнашчиларининг нутқларини ўқиб чиққанингда партиямиз томонидан қилинган буюк ишлар учун астойдил қувонасан киши. Партияга қарши бўлган фракциячи Маленков, Молотов, Каганович, Булганин ва Шепиловлардан иборат қабиҳ группани фош қилишда донишмандлик, мардлик, қатъият билан ҳаракат қилганлиги учун партия Марказий Комитетига катта раҳмат айтиш керак. Ана шу фракциячилар партияни ленинчи бош йўлдан четга чиқариш ва мамлакатимизда коммунистик қурилишга халақит бериш учун қўлларидан келган ҳамма ишни қилган эдилар.

Совет Иттифоқидаги бошқа республикалар каби Ўзбекистон республикаси ҳам партия Марказий Комитети ва Совет ҳукуматининг ёрдами туфайли кейинги беш йил ичида қишлоқ хўжалигининг барча тармоқларини анча юксалтиришга эришди. 1949-1953 йилларда республикамизда йилига ўрта ҳисобда 2 миллион 200 минг тонна пахта олинган бўлса, 1954-1958 йилларда ҳар йили олинган ҳосил миқдори 2 миллион 740 минг тоннага етди. Ўзбекистон колхоз ва совхозлари пахтакорларнинг Кремлда ўтказилган кенгашида олинган социалистик мажбуриятларини бажариш учун курашиб, пахта тайёрлаш давлат планини 12 декабрда бажардилар ва ҳозиргача давлатга 2 миллион 940 минг тонна пахта, яъни 1957 йилда тайёрланганидан 200 минг тонна кўпроқ пахта топширдилар. Республикада биринчи марта ана шу миқдорда пахта тайёрланди.

Пахтакорларнинг 1954 йилда Тошкентда ўртоқ Н. С. Хрушчев иштироки билан ўтказилган кенгаши пахтачиликни ривожлантиришда янги босқич бўлди. Республикадаги колхоз ва совхозлар ўша пайтдан буён пахта етиштиришдаги янги, прогрессив усулларни кенг қўллана бошладилар. 1958 йилда 1 миллион 42 минг гектар ердаги, ёки бутун пахта майдонининг қарийб 80 процентида чигит квадрат-уялаб экилди ва машиналар билан икки томонлама парвариш қилинди. 1600 дан кўпроқ трактор-далачилик бригадаси ғўза парваришини комплекс механизациялаштирди.

Республиканинг чорвачилигида ҳам катта ўзгаришлар рўй берди. Чорва моллар насли яхшиланди, уларнинг маҳсулдорлиги ошди, чорвачилик маҳсулотлари етиштириш ва тайёрлаш кўпайди. Маҳсулот етиштириш анча ўсганлиги республикада барча қишлоқ хўжалик маҳсулотларини тайёрлашни муваффақиятли ўтказиш учун шарт-шароит вужудга келтирди.

КПСС Марказий Комитети ва Совет ҳукумати бизга кун сайин жуда катта ёрдам кўрсатмаганида Ўзбекистон қишлоқ хўжалигида ана шундай муваффақиятларга эришиб бўлмас эди. Беш йил ичида республика қишлоқ хўжалигига 3 миллиард 200 миллион сўм маблағ сарфланди. Ўзбекистон колхоз ва совхозлари 25 мингдан кўпроқ трактор, неча ўн минглаб ҳархил қишлоқ хўжалик машиналари, 450 экскаватор, неча юзлаб бульдозер, скреперлар ва ер қазийдиган бошқа механизмлар, 6 мингга яқин автомашина олдилар. Республика қишлоқ хўжалигининг машина-трактор парки шу йиллар ичида тамомила янгиланди, дейиш мумкин.

Машина-трактор станцияларининг қайта ташкил этилганлиги ва техниканинг колхозларга сотилганлиги қишлоқ хўжалигидаги ишлаб чиқарувчи кучларни юксалтириш учун янги имкониятлар очиб берди. Колхоз-совхозларни ташкилий жиҳатдан мустаҳкамлаш соҳасида кўп ишлар қилинди. Ҳозирги вақтда республикадаги колхозларда олий ва махсус ўрта маълумотли 5.700 агроном, зоотехник ва бошқа мутахассислар ишламоқдалар. Холбуки, 1953 йилда улар сони 385 кишидан ошмаган эди. Ҳозирги вақтда ҳарбир колхозда ўрта ҳисобда олий ва ўрта маълумотли 4-5 мутахассис бор.

Жамоат хўжалигини ривожлантириш соҳасида эришилган муваффақиятлар натижасида, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ошганлиги натижасида колхозларнинг даромадлари кўпайди, уларнинг бўлинмас фондлари ортди. Ана шу давр ичида Ўзбекистон колхозларининг пул даромадлари 7.385 миллион сўмдан 10.200 миллион сўмга етди, ёки 1,4 баравар кўпайди. Бу йил устама мукофотлар тўлашнинг бекор қилинганига қарамай, колхозларнинг пахтадан олган даромадлари 1957 йилдаги 7 миллиард сўм ўрнига салкам 8 миллиард сўмни ташкил этади. Эндиликда республиканинг қишлоқ хўжалиги тез суръатлар билан ҳар томонлама юксалиш учун мустаҳкам базага эгадир.

Саноатни ривожлантириш соҳасида ҳам катта муваффақиятлар қўлга киритилди. Бу муваффақиятлар аввало саноат ва қурилишни бошқаришнинг қайта ташкил этилганлиги, хўжаликка раҳбарлик қилишда иттифоқчи республикалар ролининг ғоят оширилганлиги натижасидир. Халқ хўжалиги кенгашларининг қисқа муддатли иши даврида саноатни бошқаришдаги янги формаларнинг жуда катта афзалликлари яққол кўринди. Корхоналарга конкретроқ раҳбарлик қилинабошлади. Халқ хўжалиги кенгашларининг вужудга келганлиги социалистик саноатимиздаги битмас-туганмас резервлардан яхшироқ фойдаланиш имконини берди.

Депутат ўртоқлар! 1958 йил тамом бўлай деб қолди. 1958 йил мамлакатимиз тарихига экономикани ривожлантириш, совет халқининг маданияти ва фаровонлигини янада юксалтириш соҳасида жуда катта муваффақиятлар йили бўлиб киради. Бу йил партиянинг ички сиёсат масалалари юзасидан ҳам, ташқи сиёсат масалалари юзасидан ҳам қабул қилган қарорлари буюк ҳаётий кучга эга эканлигини яна бир марта яққол тасдиқлади.

Бутун совет халқи КПСС XXI съездини муносиб кутиб олиш учун зўр ғайрат билан тайёрланмоқда. Ўзбек халқи Коммунистик партия Марказий Комитети теварагига ҳар қачонгидан кўра маҳкам жипслашган бўлиб, мамлакатимиз халқлари ягона оиласида бу йил экономика ва маданиятни ривожлантиришда янги-дан-янги муваффақиятларга эришди. Республика саноати 11 ойлик планини 103 процент бажарди, Бухородаги катта газ конларидан саноатда фойдаланила бошланди. Когон ва Бухоро шаҳарлари 7 ноябрда табиий газ олдилар. Саноатда табиий газни кенг қўлланиш республика экономикасини ривожлантиришда сифат ўзгаришлари ясайди. Ёқилғи баланси тубдан ўзгаради. Кимё саноатини ривожлантириш, ишлаб чиқариш процессларини электрлаштириш ва автоматлаштириш, бутун хўжаликни ва аҳолини газ билан таъминлаш учун жуда катта имкониятлар очилади. Буларнинг ҳаммаси жамоат меҳнатини ғоят тежаш имконини беради.

Республика маданият, маориф ва соғлиқни сақлаш ишларини ривожлантиришда янги катта муваффақиятларга эришди. Ўзбек адабиёти ва санъати янада гуллаб-яшнади.

Шу йилнинг октябрь ойида Тошкентда Осиё ва Африка мамлакатлари ёзувчилари конференциясининг ўтказилганлиги халқаро миқёсда катта аҳамиятга эга бўлган муҳим воқеа бўлди. Бу конференцияда 50 дан ортиқ мамлакат вакиллари қатнашдилар. Ҳамжиҳатлик ва дўстлик вазиятида ўтган ва «Тошкент руҳи»ни вужудга келтирган бу конференция Осиё ва Африка халқлари бирдамлигини яққол кўрсатган далилларнинг бири бўлди. Осиё ва Африка халқлари мустамлакачилик ва империализмга қарши, юксак озодлик ғоялари учун, Осиё ва Африка халқларининг мустақиллиги учун, ер юзида тинчлик учун биргаликда кураш олиб бориш мақсадида ўз кучларини бирлаштирмоқдалар.

Халқ истеъмолининг кўпайганлиги ва совет савдосининг ривожланганлиги меҳнаткашларнинг моддий фаровонлиги ўсганлигини яққол ифода этади. Республикадаги савдо ташкилотлари 1958 йилда чакана товар обороти планини 101,8 процент бажардилар, аҳолига 1957 йилдагига нисбатан қарийб 2 миллиард сўмлик кўпроқ хар хил товарлар сотилди. Аҳолига чорвачилик маҳсулотлари, қанд, жун газлама, кийим-кечак, пойафзал, мебель, маданий-маиший хизмат кўрсатадиган турли товарлар айниқса кўп сотилди.

Ўзбекистон меҳнаткашлари эришган муваффақиятлар бутун совет халқи коммунистик партия раҳбарлигида амалга ошираётган буюк ижодий ишларнинг таркибий қисмидир.

Мамлакат халқ хўжалигини ривожлантириш юзасидан партия томонидан ишлаб чиқилаётган етти йиллик план Совет Иттифоқидаги барча республикаларнинг халқ хўжалигини ҳар томонлама юксалтиришга ва меҳнаткашларнинг фаровонлигини оширишга қаратилган ленинча миллий сиёсат тантана қилганлигини исбот этувчи янги далилдир. 1965 йилга келганда Ўзбекистон ССР да пахта етиштириш 1,3-1,4 баравар кўпаяди. Республиканинг халқ хўжалигини ривожлантириш учун 36 миллиард сўм капитал маблағ ёки ўтган етти йилдагига нисбатан 2,4 баравар кўпроқ капитал маблағ ажратилади, ҳолбуки, бутун Совет Иттифоқида давлат томонидан сарф қилинадиган капитал маблағлар ҳажми 1,8 баравар ошади. Саноат маҳсулотининг умумий ҳажми етти йил ичида 80 процентдан зиёд кўпаяди. Республика қишлоқ хўжалигини янада ривожлантиришга, маданий-маиший қурилишга, фанни янада юксалтиришга кўп маблағ сарф қилинади.

Депутат ўртоқлар! Олий Совет муҳокамасига тақдим этилган СССРнинг 1959 йилги Давлат бюджети мамлакатимиз ўз тараққиётида эришган юксак даражани акс эттиради ва СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1959-1965 йилларга мўлжалланган контроль рақамларида баён қилинган вазифаларга тамомила мувофиқдир.

Дастлабки маълумотларга қараганда Ўзбекистон ССР нинг 1958 йилги бюджети даромадлар бўйича тўлиқ бажарилади, харажатлар бўйича эса 99,5 процент бажарилади. Бюджетда халқ хўжалигига ажратилган маблағларнинг бир қисмидан фойдаланилмай қолинганлигига сабаб асосан, капитал маблағ сарфлаш планининг бажарилмай қолганлигидир.

Ўзбекистон ССР нинг 1959 йилги Давлат бюджети 8.651 миллион сўм миқдорида белгиланди. Бу бюджет 1956 йилдагига нисбатан 80 процент кўпдир. Саноат ва қурилишни бошқариш қайта ташкил қилинганлиги муносабати билан республика Давлат бюджетининг ҳажми анча ошибгина қолмай, балки унинг структураси ҳам кескин суратда ўзгарди. 1956 йилда халқ хўжалигига 1.589 миллион сўм сарфланган бўлса, 1959 йилда 3.921 миллион сўм ёки қарийб икки ярим баравар кўпроқ маблағ сарф қилинади. Эндиликда республика халқ хўжалигига сарф қилинаётган маблағ бюджетнинг 45 процентини ташкил этади.

Ана шу давр ичида маориф, соғлиқни сақлаш ва социал таъминот ишларига ажратилган маблағ қарийб бир ярим баравар кўпайди. Эндиликда социал-маданий тадбирларга ажратилаётган маблағларнинг салмоғи республика бюджетида 49 процентни ташкил этади. 1959 йилда ана шу мақсадлар учун чиқариладиган маблағ 1958 йилдагига нисбатан 440 миллион сўм, ёки 11,7 процент кўпаяди.

Мендан олдин сўзга чиққан нотиқлар каби мен ҳам ССР Иттифоқи Министрлар Совети томонидан тақдим этилган 1959 йил бюджетини Бюджет комиссиясининг тузатишлари билан тасдиқлашни таклиф этаман. Шу билан бирга биз қуйидаги масалаларни ҳал этишни илтимос қиламиз.

1958 йилда Тошкентни ва республиканинг бошқа шаҳарларини газ билан таъминлаш соҳасидаги ишлар кучайтириб юборилди. Бунинг учун тегишли моддий база вужудга келтирилди, зарур ускуналар ишлаб чиқариш ташкил этилди.

Аммо ажратилган маблағлар газлаштириш юзасидан белгиланган программани амалга оширишни таъмин этмайди.

Уй-жойларни ремонт қилиш, шунингдек маданий-маиший муассасаларни капитал ремонт қилиш учун бир неча йилдан буён ажратилаётган маблағлар бизнинг эҳтиёжларимизни таъмин этмаётир. Кўпгина мактаблар, касалхоналар ва бошқа маданий-маиший муассасалар ноқулай биноларда жойлаштирилган. Бу бинолар капитал биноларга қараганда анча тезроқ ишдан чиқади. Республика шаҳарларини обод қилиш учун ҳам ажратилган маблағ етарли эмас.

Биз маҳаллий Советларнинг уй-жой фондини қайта ремонт қилиш, республика шаҳарларидаги квартираларни газ билан таъминлаш ва шаҳарларни обод қилиш учун 1959 йилги Ўзбекистон ССР бюджети юзасидан ажратиладиган маблағларни 19 миллион сўм ва маориф ҳамда соғлиқни сақлаш муассасаларни капитал ремонт қилиш учун ажратиладиган маблағларни 24 миллион сўм кўпайтиришни Олий Советдан илтимос қиламиз.

1959-1965 йилларга мўлжалланган контроль рақамлар Ўзбекистон ССР нинг халқ хўжалигига 36 миллиард сўм миқдорида, шу жумладан қурилиш-монтаж ишларига ўтган етти йилликдаги 9 миллиард сўм ўрнига 22 миллиард сўм капитал маблағ ажратишни кўзда тутади. Шу билан бирга қурилиш ташкилотларининг ишлаб чиқариш базаларини вужудга келтириш, бинокорлик материалларини ва қурилиш индустриясини ривожлантириш учун ажратиладиган капитал маблағларни кўпайтириш суръатлари қурилиш-монтаж ишлари ҳажмларининг ўсиш суръатларидан кейинда қолмоқда. Бу ҳол хусусан 1959 йилда таъсир кўрсатади. 1959 йилда қурилиш-монтаж ишлари ҳажми 15,9 процент кўпайгани ҳолда қурилиш базасини ривожлантириш учун ажратиладиган капитал маблағ 1958 йил даражасида қолади. Қурилиш ташкилотларининг ишлаб чиқариш базасини ривожлантириш доим орқада қолаётгани натижасида Ўзбекистон капитал ишлар планини йил сайин бажармаётир.

Биз бинокорлик материаллари саноатини ва қурилиш индустриясини ривожлантириш учун ажратиладиган капитал маблағ ҳажмини 45 миллион сўм кўпайтиришни ва уни 337 миллион сўмга етказишни илтимос қиламиз.

Депутат ўртоқлар! Ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг КПСС XXI съездида қиладиган доклади тезислари совет кишиларини мамлакатимизнинг иқтисодий қудратини янада мустаҳкамлаш учун, халқнинг моддий фаровонлигини ошириш ва социалистик маданиятни юксалтириш учун курашга илҳомлантиради. Ўзбек халқи шонли Коммунистик партиямизнинг ва Совет ҳукуматининг раҳбарлигида Ватанимизни пахтадан тайёрланадиган буюмлар билан етарли миқдорда таъминлаш мақсадида кўпроқ пахта бериш учун бутун чорани кўради, чунки пахта—ўзбек халқи Совет Иттифоқининг халқ хўжалигини ривожлантиришига қўшаётган асосий ҳиссасидир.

Ҳеч шубҳа йўқки, ўзбек халқи саноатни янада ривожлантириш, пахта ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш соҳасида 1959 йилда республика олдига қўйилган вазифаларни муваффақиятли бажаради. Бу эса мамлакатимизда коммунистик қурилишнинг улуғвор программасини амалга оширишга ёрдам беради. **(Қарсаклар).**

Москва. СССР Олий Советининг бешинчи чақириқ иккинчи сессияси. **Суратда:** Катта Кремль саройининг мажлислар залида. **Н. Ситников** фотоси (ТАСС фотохроникаси).

СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ИККИНЧИ СЕССИЯСИ

Умумий ўрта таълимни қайта қуриш тўғрисида

И. А. КАИРОВ доклади

И. А. Каиров ёш авлодни тарбиялаш, совет мактабининг ролини ошириш вазифалари муҳим эканлигини таъкидлаб, совет халқи мамлакат халқ хўжалигини ривожлантириш етти йиллик плани контроль рақамлари тўғрисидаги тезисларни муҳокама қилиш билан бир вақтда КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг мактабни қайта қуриш ҳақидаги тезисларини ҳам муҳокама қилганлигини эслатиб ўтади.

Н. С. Хрушчевнинг комсомол XIII съездида сўзлаган нутқи, ўртоқ Хрушчевнинг «Мактабнинг турмуш билан боғланишини мустаҳкамлаш тўғрисида ва мамлакатда халқ маорифи системасини янада ривожлантириш ҳақида»ги хати, КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг мактаб тўғрисидаги тезислари жуда катта аҳамиятга эга ҳужжатлардир. Бу ҳужжатлар ўрта мактабни, профессионал мактаб ва олий мактабни коммунистик қурилишнинг янги босқичи талаблари ва перспективаларига мувофиқ суратда қайта қуриш йўлларини белгилайди. Бу ҳужжатлар ёш авлодни тарбиялаш ҳақидаги ленинча идеяларни ривожлантириб, партиянинг халқ маорифи тақдири тўғрисида, халқ маорифини янада юксалтириш ҳақида оталарча ғамхўрлик қилаётганлигини яққол исбот этувчи янги далиллдир.

Докладчи айтадики, мактабнинг турмуш билан боғланишини мустаҳкамлаш тўғрисидаги тезисларни муҳокама қилиш ҳақиқатан ҳам умумхалқ муҳокамасига айланди. Тўла бўлмаган маълумотларга қараганда, РСФСРда 199 минг йиғилиш ўтказилган. Бу йиғилишларда 13 миллиондан кўпроқ киши катнашди, бир миллионга яқин киши сўзга чиқди. Украинада 90 мингдан кўпроқ йиғилиш ва актив йиғилишлари ўтказилди. Буларда 10 миллионга яқин киши қатнашди ва 500 мингдан ортиқ киши сўзга чиқди. Барча иттифоқчи республикаларда ҳам шундай бўлди. Совет кишилари тезисларни қизғин қувватлаб ва маъқуллаб, мактабни қайта қуришнинг асосий идеясини, яъни таълимни унумли меҳнат билан қўшиб олиб бориш, мактабни турмуш билан боғлаш, ўрта мактабда умумий таълим политехника ва профессионал таълимни бирга қўшиб олиб бориш принципини амалга оширишдан иборат идеяни зўр мамнуният билан қабул қиладилар.

Ота-оналар, ўқитувчилар, юқори синфларнинг ўқувчилари, хуллас бутун совет халқи мактаб тўғрисидаги тезисларга ижобий баҳо бердилар. Баъзи ўртоқлар ўз чиқишларида, деб сўзини давом эттиради докладчи, меҳнат тарбияси, политехника таълими тўғрисидаги, ҳозир амалда бўлган программалар ва дарсликлардаги камчиликлар ва бошқа бир қанча масалалар ўз вақтида қўйилмаётганлиги ва бу масалалар кечикиб ўртага қўйилаётганлигини айтиб, маориф министрликлари, педагогика фанлари арбоблари шаънига бир қанча тўғри танқидий фикрларни изҳор қилдилар.

Ўртоқ Каиров бундай деди: Совет мактаби меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялаш ва жамиятимизда социалистик идеологиянинг қарор топиши ишига катта ҳисса қўшди. Улуғ Октябрь социалистик революциясидан илгари Россия аҳолисининг тўртдан уч қисми саводсиз эди, болалар ва ўсмирларнинг қарийб бешдан тўрт қисми мактабларда ўқитилмасди. Совет ҳокимияти мамлакатнинг асрлар бўйи давом этган маданий қолоқлигига тарихан қисқа вақт ичида хотима берди. Эндиликда ўрта мактабларнинг юқори синфларида ўқувчилар қарийб қирқ баравар кўпайди. Совет мактаби кўп миллатли Ватанимиз халқларининг маданиятини юксалтиришга ёрдам берди. Ана шу халқларнинг ҳаммаси ўз она тилида ўқитилаётган мактабларга эгадирлар, уларнинг ҳаммаси учун маориф ва маданият йўллари кенг очиб берилган. Совет ҳокимияти йилларида турли ўқув юртларида ўқувчилар Қирғизистон ССРда 50 баравар, Ўзбекистон ССРда 84 баравар, Тожикистон ССРда 98 баравар кўпайди. Революциядан илгари Қозоғистондаги маҳаллий аҳоли ўртасида саводлилар 2 процентга етар-етмас эди. Мактаб ёшидаги ҳар бир 50 қозоқ боласига битта ўқувчи тўғри келар эди. Қизлар одатда илм олишдан тамомила маҳрум этилган эдилар, дейиш мумкин. Ҳозирги вақтда Қозоғистонда 9.915 мактаб бўлиб, буларда 1.425.280 киши ўқимоқда, буларнинг 670 мингтаси қизлардир. СССРда Коммунистик партия ва Совет ҳукуматининг ёш авлодни тарбиялаш ва ўқитиш тўғрисидаги ғамхўрлиги туфайли, ишчилар ва колхозчиларнинг қаҳрамонона меҳнати туфайли, толмас меҳнаткашлар — ўқитувчиларнинг зўр ғайрати туфайли маданий революция ғалаба қилди. Ўқитувчилар бепоён Ватанимизнинг ҳамма қисмида баъзан қийин шароитда болаларни тарбиялашдан иборат буюк, фахрли ва масъулиятли ишни бажармоқдалар.

Совет халқ маорифи шундай муваффақиятларга эришган экан, уни ислоҳ қилишнинг нима ҳожати бор, деб савол беришлари мумкин. Биз мактабни у ёмон бўлганлиги учун қайта қураётганимиз йўқ, шунинг учун қайта қурмоқдамизки, турмуш олға бормоқда ва мактаб мамлакат тараққиётининг янги даври—коммунистик жамиятни кенг равишда қуриш даври вазифаларига жавоб бермоғи керак. Бунинг учун ҳар томонлама ривожланган ва билимдон кишиларни, коммунистик онг ва коммунистик хулққа эга бўлган ҳамда ўтмишнинг сарқитларидан халос бўлган кишиларни тарбиялаш талаб этилади. Марксизм-ленинизм таълим бериб айтадики, ақлий меҳнат билан жисмоний меҳнат ўртасидаги катта тафовутни аста-секин йўқотиш ана шу вазифани ҳал этишнинг зарур шартидир. Ана шу тафовут кишиларни бир ёқлама иш кўрадиган қилиб қўяди, уларни гармоник ривожланиш имкониятларидан маҳрум этади.

Ишлаб чиқаришни механизациялаш, автоматлаштиришнинг муваффақиятли суратда ривожланаётганлиги, электрониканинг ва фан ҳамда техника эришган бошқа муваффақиятларнинг кенг қўлланилаётганлиги меҳнатнинг характерини тубдан ўзгартириб юборади. Ишчилар ва колхозчиларнинг меҳнати ўз моҳияти эътибори билан инженерлар, техниклар, агрономлар ва бошқа мутахассисларнинг меҳнатига тобора яқинлашмоқда. Совет Иттифоқининг техника-иқтисодий тараққиёт перспективалари жамиятимиздаги барча меҳнаткашлар олдига тобора юксак талаблар қўяди. Ҳар томонлама билим олиш ҳамма учун энг зарур эҳтиёж бўлиб қолмоқда.

Биз, деди докладчи, мактабларимизнинг ишларидаги камчилик ва нуқсонлардан кўз юма олмаймиз. Мактабнинг турмушдан ажралиб қолганлиги, аввало, ана шундай камчиликлардандир. КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг мактабни қайта қуриш тўғрисидаги тезисларида ўқувчиларни меҳнатга тайёрлаш, таълимни унумли меҳнат билан қўшиб олиб бориш асосий талаб қилиб қўйилди.

Партиянинг XX съездидан кейин ўқувчиларнинг меҳнат ва политехника таълимини яхшилаш соҳасида баъзи тадбирлар амалга оширилди. РСФСРдаги 200 мактабда таълимни ўқувчиларнинг унумли меҳнати билан қўшиб олиб бориш тажрибаси ўтказилди. Бир қанча ўлка ва областларда Ставрополь ўлкаси ва Рязань областидан намуна олиниб, ўқувчиларнинг бригадалари ва таълим-тажриба хўжаликлари ташкил этилди. Украинадаги ва бошқа бир қанча иттифоқчи республикалардаги мактабларда ишлаб чиқариш таълими ўтиладиган синфлар ташкил этилди. Аммо, бу—ишнинг бошланғичи, холос. Мактабларнинг кўпчилиги ҳануз эскича ишламоқда.

Докладчи мактабни қайта қуриш йўлларини характерлаб, К. Маркснинг социалистик жамиятда таълимни унумли меҳнат билан қўшиб олиб бориш ижтимоий ишлаб чиқаришни юксалтириш воситаси бўлибгина қолмай, балки ҳар томонлама камол топган кишини тарбиялашнинг бирдан-бир методи ҳам эканлиги тўғрисида айтган гапларини эслатиб ўтади. В. И. Ленин таълимни унумли меҳнат билан боғлаб олиб бориш зарур эканлигини кўп марта кўрсатган эди. Кишиларни ижтимоий фойдали ишларда, меҳнатда, моддий нозу-неъматни вужудга келтиришда қатнашиш учун биринчи синфданоқ психологик жиҳатдан тайёрлаш лозим. Кишиларни меҳнатга ёшига қараб ўргатиш керак. Болалик чоғида бу нарса мактаб устахоналарида, таълим-тажриба участкасида, мактабда ва уйда меҳнат дарсларидан иборат бўлади. Шундан кейин бунга ижтимоий фойдали меҳнат секин-аста қўшила боради. Юқори синфларга ўта борган сари ўқувчининг ижтимоий фойдали унумли меҳнатдаги иштироки мураккаброқ ва систематик характер олиши лозим.

Сўнгра, докладчи таклиф этилаётган умумий таълим системаси ва мактаб типларини характерлашга ўтади. Ўрта таълимни икки босқичга бўлиш таклиф этилади. Ҳозирги етти йиллик мактаб ўрнига ташкил этиладиган саккиз йиллик мактаб биринчи босқич бўлади.

Иккинчи босқич бир қанча йўллар билан амалга оширилиши мумкин. Бу йўлларнинг бири шундан иборатки, саккиз йиллик мактабни тамомлаб чиққандан кейин ишлаб чиқаришга борадиган ёшлар профессионал мактабда, бригада шогирдлиги ёки қисқа курслар орқали дастлабки ишлаб чиқариш тайёргарлигини ҳосил қилади, шундан кейин ишлаб турган ҳолда ишчи ёки қишлоқ ёшлари мактабида ўқийдилар.

Иккинчи йўл шундан иборатки, саккиз йиллик мактабни тамомлаб чиққан ёшлар ишлаб чиқариш таълими ўтиладиган ўрта таълим меҳнат политехника мактабига кирадилар.

Учинчи йўл шундан иборатки, саккиз йиллик мактабни тамомлаб чиққан ёшлар ўрта профессионал техника мактабларига (техникум ва ўқув юртларига) кирадилар.

Мактаб-интернатлар янада кўпайтирилади. Уларда ўқувчилар 1958 йилдаги 180 минг кишидан 1965 йилда 2,5 миллион кишигача кўпайтирилади, яъни 14 баравар ортади.

Баъзи ўртоқлар мактаб ислоҳ қилиниши муносабати билан мамлакатимизда умумий таълим ҳажмлари қисқариб кетмасмикин, деб хавфсираганликларини изҳор қилдилар. Бундай хавф йўқ, деди ўртоқ Каиров. Барча умумий таълим мактабларида, шу жумладан катта ёшдагилар мактабларида ўқувчиларнинг умумий сони 1958 йилдаги 31,6 миллион киши ўрнига 1965 йилда тахминан 45,3 миллион кишига етади, яъни 43 процент ортади. Бинобарин, умумий таълим ҳажмини қисқартиш эмас, балки кўпайтириш мўлжалланади. КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг мактаб тўғрисидаги тезисларида таъкидлаб ўтилганидек, ўрта таълимнинг иккинчи босқичи жорий қилинадиган барча мактабларда умумий таълим ва политехника таълими даражаси сақланибгина қолмай, балки оширилиши ҳам керак. Бу таълим ҳозирги вақтда ўн йиллик мактабда жорий қилинган. Мактабни қайта қуриш натижасида гуманитар таълим сира ҳам қисқартирилмаслиги, ёки сусайтирилмаслиги керак. Таълим ишларининг мазмунини қайта қуриш таълимни ташкил этиш ва унинг методларини такомиллаштиришни талаб этади. Бу эса, ўқувчиларни ҳозиргидек ортиқча банд қилиб қўйишга йўл қўймаслик имконини беради.

Сўнгра ўртоқ Каиров мактабда тарбия ишларини уюштиришда жиддий ўзгартишлар киритиш, ўқувчиларни ғоявий-сиёсий жиҳатдан тарбиялашни кескин суратда яхшилаш зарур эканлиги ҳақида, мактабдаги пионер ва комсомол ташкилотларининг ишлари тўғрисида, ўқитувчининг ўсиб бораётган роли ҳақида, болаларни ўқитиш ҳамда тарбиялаш учун ота-оналарнинг, шунингдек, маҳаллий совет органларининг жавобгарлиги тўғрисида гапиради.

Докладчи педагогика фани масалаларига тўхталиб, педагогика фани турмуш томонидан илгари сурилаётган кўпгина туб проблемаларни ҳали ҳал этмаётганлиги тўғрисидаги даъволарни тўғри деб ҳисоблайди. РСФСР Педагогика фанлари академияси, деди у, ўз ишидаги мавжуд камчиликларни йўқотиш учун бутун чораларни кўради, халқ маорифи системасини қайта қуришда актив қатнашади.

Сўнгра, ўртоқ Каиров мактабни қайта қуриш тўғрисидаги тезислар муҳокама қилинган вақтда меҳнаткашлар томонидан киритилган айрим таклифларни характерлайди.

Ўртоқ Каиров докладини тамомлаб айтадики, Совет Иттифоқидаги барча миллат меҳнаткашларига таълим бериш ишларини янада юксак даражага кўтариш—яқин даврнинг энг муҳим вазифаси, халқ хўжалиги, фан ва маданиятнинг ҳамма тармоқларини кенг ривожлантириш гаровидир.

Профессионал-техника таълими тўғрисида

Г. И. ЗЕЛЕНКО доклади

Профессионал-техника таълимини тубдан яхшилаш ва анча кенгайтириш зарурлиги, деди ўртоқ Г. И. Зеленко, халқ маорифи системасини янада ривожлантириш тўғрисида муҳокама қилинаётган масаланинг асосий идеясидан, яъни ёшларнинг таълимини ижтимоий фойдали меҳнат билан боғлаб олиб бориш идеясидан келиб чиқади. Ана шу идея ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг хатида баён қилинган эди. Ёшларнинг профессионал-техника таълимини янада кенгайтириш, бу таълимни яхшилаш ва тартибга солиш соҳасида Партия ва Ҳукумат томонидан белгиланган тадбирлар умумхалқ муҳокамаси вақтида қизғин қувватланди.

Совет профессионал мактаби катта ва шонли йўл босиб ўтди. Неча ўн миллионлаб малакали ишчилар ана шу мактабда профессионал таълим олдилар. Меҳнат резервлари ўқув юртлари ташкил этилганидан буён ўтган ўн саккиз йил ичида ана шу ўқув юртларининг бир ўзидагина 10.250 минг ёш ишчи тайёрланди. Давлат меҳнат резервлари ўқув юртлари ва мактаблари ёрдами билан мамлакатдаги меҳнат ресурсларини ташкилий суратда қайта тақсимламоқда, халқ хўжалиги аҳамиятга эга бўлган энг муҳим корхоналар ва қурилишларнинг янги ишчи кадрларга бўлган эҳтиёжини планли суратда таъминлаб келмоқда.

Шу билан бирга, ишчи кадрларни профессионал тайёрлашнинг ҳозирги вақтда мавжуд бўлган турли формалари халқ хўжалигининг ўсган талабларига жавоб бермаётир. Профессионал таълим системасидаги ўқув планлари ва программалари корхоналарнинг техника даражасида рўй берган ўзгаришларни кўпинча акс эттирмаётир, ишчиларни тайёрлаш сифати эса саноатнинг эҳтиёжларини ҳамиша ҳам қондираётир, деб бўлмайди.

Техника тараққиёти ишчиларнинг профессионал-квалификация составига кўпгина янги ўзгаришлар киритмоқда: қўл меҳнати билан бажариладиган касблар барҳам топмоқда, янги ихтисослар вужудга келмоқда, ишчиларнинг касб профили кенгайиб бормоқда, уларнинг техника тайёргарлиги ва малакаси даражасига катта талаблар қўйилмоқда.

Келгуси етти йилликда машинасозликда комплекс механизациялаш ва автоматлаштириш кенг миқёсда амалга оширилади. Камида 1.300 янги автомат линияларни ишга тушириш мўлжалланган. Бунинг маъноси шуки, машина-ускуналарни созловчилар, электромонтерлар, слесарь-ремонтчилар машинасозлик корхоналарида ишловчи ишчиларнинг асосий етакчи группалари бўладилар. Ишчилар электроавтоматика, гидравлика, модернизация қилинган электропривод қўлланиладиган талайгина мураккаб ва хилма-хил станокларда ишлайдилар. Кимё, нефть, газ саноатида ва саноатнинг бошқа тармоқларида, қурилиш ва қишлоқ хўжалигида ҳам худди шундай процесслар содир бўлмоқда. Ана шу соҳаларда ҳам ишнинг деярлик ҳамма турлари механикалаштирилган.

Ўртоқ Зеленко профессионал-техника таълими системасини қайта қуришнинг конкрет масалаларига ўтади. Бу система бир хил типдаги профессионал-техника ўқув юртларини ташкил этишни кўзда тутади. Бу ўқув юртлари шаҳарларда меҳнат резервлари профессионал-техника ўқув юртларидан иборат бўлиб, буларда ўқиш муддати бир йилдан уч йилгачадир, қишлоқ жойларда эса, қишлоқ профессионал-техника ўқув юртларида ўқув муддати бир-икки йил бўлади.

Профессионал-техника ўқув юртлари ишлаб чиқариш тармоқлари бўйича ихтисослаштирилади ва саноат, қурилиш, транспорт, алоқа, коммунал хўжалик корхоналари, савдо ва маданий-маиший ташкилотлар учун муайян касбни эгаллаган малакали ишчилар тайёрлайди. Металлистлар, кончилар, металлурглар, энергетиклар, кимёгарлар, бинокорлар, темир йўл, сув, автомобиль транспорти, тўқимачилар ва шу сингариларнинг ихтисослаштирилган ўқув юртларини ташкил этиш кўзда тутилади.

Янги профессионал-техника ўқув юртларида 800 дан кўпроқ асосий касблар бўйича малакали ишчилар ва қишлоқ хўжалиги меҳнаткашларини тайёрлаш мўлжалланади.

Ўқув юртларининг ихтисослаштирилиши уларда яхши таълим-ишлаб чиқариш базасини вужудга келтириш, ишлаб чиқариш таълими мастерлари ва ўқитувчилардан иборат кадрларни танлаш ва уларнинг доимий бир жойда ишлашини таъминлаш имконини беради. Докладчи айтадики, Халқ хўжалиги кенгашлари, корхоналар, колхозлар ва совхозлар ишлаб чиқариш практикасини уюштиришда, янги техникани ўрганишда, ёш ишчилар тайёрлаш савиясини яхшилаш учун бутун шарт-шароитни вужудга келтиришда профессионал-техника ўқув юртларига бутун чоралар билан ёрдам беришлари лозим. Шу билан бирга, ўқув юртлари ҳам ишлаб чиқариш планларини бажаришда корхоналарга, колхоз ва совхозларга ёрдам беришлари, улар билан кун сайин алоқа боғлашлари керак.

Докладчи яқин уч-олти йил ичида ўн йиллик мактабни тамомлаб чиқадиган ёшларнинг техника ўқув юртларига киришларига имконият туғдириш, шунингдек, бирор сабаб билан саккиз йиллик мактабни тамомлай олмаган ўсмирларнинг ҳунар мактаблари ва фабрика-завод таълими мактабларига киришлари учун имконият яратиш мақсадида мавжуд меҳнат резервлари ўқув юртлари ва мактабларининг бир қисмини яқин уч-олти йил мобайнида сақлаб қолишни таклиф этади.

Сўнгра, ўртоқ Зеленко профессионал-техника ўқув юртларида таълимнинг мазмуни билан боғланган масалалар ҳақида гапиради ва бу ўқув юртларининг асосий мақсади маданий ва техника жиҳатидан билимдон малакали ишчилар ва қишлоқ хўжалик меҳнаткашларини, коммунизмнинг актив ва онгли қурувчиларини тайёрлашдан иборат, деб таъкидлайди.

Докладчи айтадики, ўқувчилар таълимини уюштириш ва таълим методларини яхшилаш — профессионал ўқув юртларининг ишларини қайта қуришнинг муҳим шартларидан биридир.

Ўқув юртларида таълим устахоналари, кабинетлар ва лабораторияларни тегишли асбоб-ускуналар билан таъминлашга ғоят жиддий эътибор бериш зарур. Ана шу жойларда ўқувчиларнинг профессионал маҳорат асосларини эгаллашлари, замонавий машина ва механизмларнинг тузилиши ҳамда ҳаракат қилиш принципларини, технология процессларининг физик моҳиятини ўрганишлари учун имконият яратиб берилсин. Электро-радиотехника, электрон ва кимё машина-ускуналарига хизмат кўрсатиш билан боғлиқ бўлган ихтисос эгалари тайёрлашда лаборатория ишларига айниқса кўп эътибор бериш лозим. Назарий предметларни чуқурроқ ўрганиш мақсадида профессионал техника ўқув юртлари учун дарсликлар, ўқув ва кўргазмали қўлланмалар нашр этишни тубдан яхшилаш зарур. Ўқиш процессида кино ва телевидениедан кўпроқ фойдаланиш керак.

Касб эгаси қилиб тайёрлаш билан бирга, ўқувчиларнинг сиёсий билимини кучайтириш, уларни совет ватанпарварлиги руҳида, қаҳрамон ишчилар синфи ва колхозчи деҳқонларнинг революцион ҳамда меҳнат традициялари руҳида тарбиялаш ҳам муҳимдир.

Меҳнаткашлар моддий-маиший аҳволининг анча яхшиланганлиги ва профессионал таълим ҳажмининг тобора тез кенгайиб бораётганлиги, деди докладчи, ўқув юртларини ўз харажатларини қисман қоплаш йўлига аста-секин ўтказиш учун профессионал-техника ўқув юртларини таъминлаш ва ўқиш қимматини камайтириш учун шарт-шароит вужудга келтиради. Меҳнат резервлари бош бошқармаси профессионал-техника ўқув юртларининг ишлаб чиқариш фаолиятини кенгайтиришлари, уларнинг даромадини оширишлари, ўринсиз харажатларни тамомила камайтириш зарур.

Ўқувчиларга бепул овқат ва кийим бериш билан бир қаторда уларга ўқувчилик стипендияси ёки иш ҳақи тўлаш тартибини жорий қилиш мумкин. Бу чора ўқувчиларнинг касбларни яхшироқ эгаллашдан манфаатдорликларини оширади. Етим-есир ўқувчилар, болалар уйларида тарбия қилинганлар ва кўп болали ота-оналарнинг болалари учун давлат таъминотини тўла равишда сақлаб қолиш керак.

Колхозларнинг профессионал-техника ўқув юртларида колхозчи ёшларни ўқитиш учун маблағ ажратиш масаласини қараб чиқишлари мақсадга мувофиқдир. Бунда ана шу ёшларнинг юксак малака эгаси бўлиб, яна колхозларга қайтиб боришларини кўзда тутиш керак.

Докладчи кундузги профессионал-техника ўқув юртлари билан бир қаторда ана шу ўқув юртлари базасида профессионал-техника ўқув юртлари кечки бўлимларини кўпроқ ташкил этишни таклиф этади. Асосий касбларни эгаллаб олган ёшлар кечки бўлимларда ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда ўз малакаларини икки-уч разрядга ошира оладилар ва тўлиқ ўрта маълумот ҳосил қила оладилар.

Инженер-педагог кадрлар тайёрлаш муҳим масаладир. Индустриал институтларда ва бошқа техника олий ўқув юртларида инженер-педагогика факультетлари ва олий инженер-педагогика курслари ташкил этишга тўғри келади.

Ёшларни касбларга тайёрлаш ва ишга жойлаштиришни ҳам пухта планлаштириш зарур. СССР Госпланн, СССР Министрлар Совети ҳузуридаги меҳнат резервлари бош бошқармаси, иттифоқчи республикалар Министрлар Советлари ва маориф министрликлари ёшларни ўқитиш ва ишга жойлаштириш перспектив планларини ишлаб чиқишлари керак.

Ўртоқ Зеленко ўз докладини тамомлаб, Олий Советни ишонтириб айтадики, профессионал ўқув юртлари ходимларининг кўп минг кишилик коллективи профессионал-техника таълими соҳасида ва ёш авлодни коммунистик руҳда тарбиялаш соҳасида Партия ва Ҳукумат томонидан қўйилган масъулиятли вазифаларни шараф билан бажариш учун ўзларининг бутун куч, билим ва тажрибаларини бағишлайди.

Олий таълим тўғрисида

В. П. Елютин доклади

Коммунистик партия Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети, дейди докладчи, олий таълим системасини такомиллаштириш тадбирларини ишлаб чиқдилар. Бу тадбирлар «Мактабнинг турмуш билан боғланишини мустаҳкамлаш тўғрисида ва мамлакатда халқ маорифи системасини янада рибожлантириш ҳақида»ги тезисларда баён қилинган.

Тезисларнинг халқ ўртасида кенг муҳокама қилинганлиги халқ маорифи системасини қайта қуриш юзасидан белгиланган йўлларни совет халқининг маъқуллаётганлигини кўрсатди. Белгиланган тадбирларнинг асосий принципи, яъни ёшларни коммунистик руҳда тарбиялашнинг зарур шарти сифатида таълимнинг барча босқичларида унумли меҳнат билан назарий ўқишни гармоник боғлаб бориш принципи қизғин қўллаб-қувватланди ва якдиллик билан маъқулланди.

Тезислар халқ ўртасида муҳокама қилинган вақтда олий ва ўрта махсус таълим системасини қайта қуришни ва бу системани янада такомиллаштиришни қандай қилиб яхшироқ ва тезроқ амалга ошириш тўғрисида кўпгина қимматли таклифлар ва қўшимчалар киритилди, кўп маслаҳатлар берилди. СССР Олий таълим министрлиги шаънига кўпгина тўғри танқидий фикрлар баён қилинди. Ана шу танқидий мулоҳазалар кадрлар тайёрлашдаги камчилик ва нуқсонларни очиб ташлайди. Биз, дейди нотиқ, ана шу фикрларни миннатдорчилик билан қабул қиламиз ва амалий ишларимизда уларни ҳисобга оламиз.

Халқ маорифи системасини янада ривожлантириш планлари, деб таъкидлайди ўртоқ Елютин, моддий бойлик ишлаб чиқариш соҳасидагина эмас, балки жамиятнинг маънавий ҳаётида ҳам тараққиёт йўлини очиб берган социалистик тузумнинг буюк фазилатларини исбот этувчи янги далилдир. Ҳозирги вақтда Совет Иттифоқида олий ва ўрта махсус маълумотли 7,5 миллионга яқин мутахассис бор, ҳолбуки 1913 йилда уларнинг сони 200 мингдан ҳам кам эди. Совет мамлакатидаги олий ўқув юртлари ва техникумларда тўрт миллиондан ортиқ киши, шу жумладан олий ўқув юртларида 2.150 минг киши ўқимоқда. Кейинги йилларда олий ўқув юртларини ҳар йили 260-290 минг мутахассис тамомлаб чиқди, келгусида эса, олий мактабларни ҳар йили 300-350 минг киши, шу жумладан, 120 мингдан кўпроқ инженер тамомлаб чиқади.

Нотиқ совет олий мактабининг муваффақиятларини таъкидлаб айтадики, биз олий мактабнинг ишларидаги камчилик ва нуқсонлардан кўз юма олмаймиз. Асосий камчилик — олий мактабнинг турмушдан — ишлаб чиқаришдан маълум даражада ажралиб қолганлигидан иборат. Бу ҳол олий мактабга қабул қилишда ҳам, ўқиш процессининг ўзида ҳам кўринади. Олий ўқув юртларига китоб ўқиб, муайян даражада ҳосил қилган маълумотини эътиборга олмаганда, амалий иш соҳасида ҳеч қандай тажрибага ва жисмоний меҳнат малакаларига эга бўлмаган кишилар кўп қабул қилинади. Олий ўқув юртлари ўқиш процессида студентларнинг ишлаб чиқаришда ва илмий муассасаларда тўпланган амалий тажрибани тегишинча ўзлаштириб олишларига эътибор бермаётирлар.

Партиянинг XX съезди таълимни практика билан, ишлаб чиқариш билан чамбарчас боғлаб бориш асосида мутахассислар тайёрлаш сифатини янада оширишдан иборат вазифани олий мактаб ходимлари олдига асосий вазифа қилиб қўйди.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг тезислари ўқиш процессини яхшилашнинг конкрет йўлларини кўрсатиб беради. Бу тезислар олий мактабни турмуш билан, ишлаб чиқариш билан чинакам боғланишга йўналтиради.

Олий ўқув юртларида ўқишнинг мавжуд уч формасидан (кундузги, сиртқи ва кечки) сиртқи ва кечки ўқиш системасида мутахассисларни назарий жиҳатдан ва ишлаб чиқаришда тайёрлашни органик равишда қўшиб олиб бориш, саноат ва қишлоқ хўжалик меҳнаткашларининг ғоят кенг доираларини олий мактабга жалб этиш учун энг кўп имкониятлар бор.

Биз, деди ўртоқ Елютин, сиртқи ва кечки ўқишни ташкил этишда анча тажриба тўпладик. Ҳозирги вақтда олий ўқув юртларимиздаги студентларнинг қарийб ярми ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда ўқимоқда. Янги шароитда сиртқи ва кечки ўқиш қатъий суратда такомиллаштирилиши керак.

Аввало, сиртқи ва кечки олий ўқув юртларини, факультет ва бўлимларни энг малакали профессор-ўқитувчи кадрлар билан таъминлаш, сиртқи ва кечки олий ўқув юртларининг материал-техника ва лаборатория базасини мустаҳкамлаш, студентларнинг программада кўрсатилган ҳамма фанларни чуқурроқ ўрганишлари учун етарли вақт ажратиб бериш керак. Студентлар учун керакли дарсликлар ва лекцияларни кўп миқдорда ва тезроқ нашр этиш лозим. Сиртқи ва кечки ўқиш ишларига кино, радио, телевидение жалб этилиши керак, токи атоқли олимларнинг фан курсларининг мураккаб боблари тўғрисидаги лекциялари ана шу воситалар ёрдами билан тушунтириб берилсин. Сиртқи ва кечки олий ўқув юртларини студентлар ишлаётган ва яшаётган жойларга максимал даражада яқинлаштириш лозим. Хусусан Уралда, Сибирда ва Ўрта Осиёда бир қанча зонал сиртқи политехника институтларини ташкил этишга тўғри келади.

Олий мактаб олий маълумоти бўлган мутахассисларнинг малакасини ошириш вазифасини ҳам ўз зиммасига олмоғи керак. Бунинг учун бир қанча олий ўқув юртларида ўқувчиларни ишдан ажратмаган ҳолда маълумотни такомиллаштириш факультетларини ташкил этишга тўғри келади.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг тезисларига асосланиб ҳамда тезислар муҳокама қилинган вақтда илгари сурилган таклифларга таяниб, СССР Олий таълим министрлиги олий ўқув юртларида ўқиш системаси лойиҳасини ишлаб чиқди. Бу лойиҳа ўқишни унумли меҳнат билан боғлаб боришни кўзда тутади. Ишдан ажралган ҳолда ва ажралмаган ҳолда ўқиш даврларини навбатлаб олиб бориш типлари, ана шу даврларнинг изчиллиги ва давоми студентларнинг ихтисосларига, составига ва бошқа бир қанча омилларга қараб турлича белгиланади.

Техника олий ўқув юртларида студентлар одатда дастлабки икки йилда кечки ёки сиртқи таълим системасида ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда ўқийдилар. Шундан кейин ишлаб чиқаришдан ажратилган ҳолда ўқиш ташкил этилади. Студентлар юқори курсларда ишлаб чиқаришни бошқариш ва ташкил этиш малакаларини ҳосил қилиш учун 6-12 ой мобайнида младший техник ходимлар бўлиб штатли вазифаларда яна ишлайдилар ва ана шу вақт ичида бир қанча махсус инженерлик фанларини ўрганадилар. Студентлар ўз истакларига мувофиқ, ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда олий ўқув юртининг бутун курсини кечки ёки сиртқи системада ўта оладилар.

Фан ва техниканинг мавж уриб ривожланаётганлиги муносабати билан баъзи инженерлик ихтисослари бўйича студентлар дастлаб мураккаб назарий фанлар циклини ўрганадилар, шунингдек, лабораторияларда кўп вақт практика ўтказадилар, бундай ихтисослар учун ўқишнинг дастлабки икки-уч йилини ишлаб чиқаришдан ажратилган ҳолда ташкил этиш мақсадга мувофиқ бўлади. Шундан кейин студентлар корхоналарда, лабораторияларда ва тажриба-конструкторлик бюроларида штатли ўринларда бутун йил бўйи ишлайдилар.

Қишлоқ хўжалиги учун мутахассислар тайёрлаш йирик совхозлар базасида ташкил этилган институтларда ёки намунали таълим хўжаликларига, яхши лабораторияларга ва амалий иш учун бошқа ҳамма шарт-шароитларга эга бўлган институтларда олиб борилиши лозим. Студентларнинг ўзлари чорва молларни парвариш қилишлари, машиналарни ремонт қилишлари, уларни бошқаришлари, экин экиб ўстиришлари ва ҳосилни йиғиштириб олишлари керак.

Университет таълимини, гуманитар ва педагогика таълимини қайта қуришда ҳам ўқишни практика билан, ишлаб чиқариш билан боғлаб бориш зарур.

Бир-бирига яқин олий ўқув юртлари ва илмий текшириш институтларини бирлаштириш ҳамда қишлоқ хўжалик олий ўқув юртларини тегишли совхозлар ва тажриба станциялари билан бирлаштириш ҳақидаги таклиф зўр эътиборга сазовордир ва бу таклифни маъқуллаш керак.

(ОХИРИ ТЎРТИНЧИ БЕТДА).

СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ИККИНЧИ СЕССИЯСИ

В. П. Елютин докладининг охири

(БОШИ УЧИНЧИ БЕТДА)

Кечки таълим системаси санъат соҳасида мутахассислар тайёрлашда асос бўлиши лозим. Бундай система меҳнаткашлар кенг оммасини ўқишга жалб этиш учун, халқ орасидаги чин талантларни қидириб топиш ва камолатга етказиш учун катта имкониятлар очиб беради. Медицина институтларида, биринчи галда, медицина ва даволаш-профилактика муассасаларида медицина хизмати кўрсатувчи ходим бўлиб ишлаган, тажриба орттирган ёшларни танлаб олиш керак. Медицина институтларининг студентлари ўқиш жараёнида медицина муассасаларида системали суратда практика ўтказадилар.

Заводлар—олий техника ўқув юртлари ўқишни унумли меҳнат билан боғлаб олиб боришнинг яхши формаси бўлиши керак. Заводлар—олий техника ўқув юртларини ташкил этишнинг турли йўллари бўлиши мумкин. Ана шу формаларнинг бири мазкур олий ўқув юрти ёки факультетни йирик корхона билан ёки тегишли профилдаги бир қанча корхоналар билан кооперативлаштиришдир. Олий техника ўқув юртларида студентларнинг кучи билан маҳсулот ишлаб чиқарадиган саноат корхоналари, ишлаб чиқариш цехлари ва тажриба устахоналарини ташкил этиш зарур.

Ҳозирги вақтда олий ўқув юртларининг ишларини қайта қуриш плани лойиҳаси тузилди. Бундан мақсад — ана шу қайта қуришни 1959 йилда бошлаб, уч-беш йил мобайнида тугаллашдир.

Сўнгра, докладчи олий ўқув юртларига қабул қилиш системасини қайта ташкил этиш зарурлиги ҳақида гапиради. Олий ўқув юртларига қабул вақтида амалий иш стажи бўлган кишиларга имтиёз берилади. Бу йил янгидан қабул қилинган студентларнинг 70 проценти халқ хўжалигида ишламоқда ёки илгари ишлаб келган. Ўрта мактаб қайта қурилганидан кейин ана шу процент кўпаяди. Истеъдодли йигит ва қизларни кўпроқ аниқлаш мақсадида қабул вақтидаги конкрус имтиҳонлари тартибига бир қанча ўзгаришлар киритиш зарур.

Сўнгра, докладчи айтадики, олий таълим системасини қайта қуриш фан, техника, маданиятнинг тараққиётида олий ўқув юртларининг роли ўсиб бораётганлигига мослаб ўтказилади. Олий мактабларда 130 мингдан кўпроқ профессор ва ўқитувчилар, яъни мамлакатдаги барча олимларнинг ярми ишламоқда. Профессор-ўқитувчиларнинг корхоналар билан алоқасини янада кўпроқ мустаҳкамлаш керак.

Ўрток Елютин ўрта малакадаги мутахассислар тайёрлаш масаласига тўхталиб, қуйидагиларни айтади: ҳозирги мавжуд система давримизнинг талабларига жавоб бермайди. Техникумларнинг ўқувчилари ўқиш процессида унумли меҳнатда кам қатнашадилар, ишлаб чиқаришда етарли малака ҳосил қилмайдилар. Шу муносабат билан ўрта махсус таълим системасини такомиллаштириш, ўрта малакадаги мутахассислар тайёрлашни ижтимоий фойдали меҳнат билан чамбарчас боғлаб олиб бориш керак.

Махсус ўрта таълимнинг янги системаси саккиз йиллик умумий политехника мактаби базасида ҳам, тўлиқ ўрта мактаб базасида ҳам ташкил этилади. Ўқишнинг биринчи босқичида ўқувчилар ўрта малакадаги ишчи олдига қўйиладиган талаблар ҳажмида профессионал тайёргарликка эга бўладилар. Техникумлар етакчи корхоналар билан маҳкам алоқа боғлашлари керак, техникумларнинг ўзларида ўқувчиларнинг кучи билан саноат маҳсулоти ишлаб чиқарадиган цех ва устахоналарни ташкил этиш лозим. Қишлоқ хўжалик техникумлари ҳамма ишлар ўқувчиларнинг ўзлари томонидан бажариладиган хўжаликлар базасида ташкил этилиши керак.

Докладда студентларнинг ишлаб чиқаришдаги меҳнатини яхшироқ уюштириш зарурлигига катта эътибор берилди. Тахминий ҳисоблар 1965 йилда олий мактабларнинг икки миллионга яқин студенти ўз ўқишини ишлаб чиқариш билан боғлаб олиб боражагини кўрсатади. Ана шуларнинг ҳаммасини ҳисобга олганда, дейди ўртоқ Елютин, корхоналарда, муассасаларда ва бошқа ташкилотларда олий ўқув юртларининг студентларига иш жойи беришни давлат йўли билан планлаштириш керак.

Докладчи сўзининг охирида қуйидагиларни айтади: Тезисларнинг халқ ўртасида кенг муҳокама қилинганлиги олий мактабни қайта қуриш юзасидан партия томонидан белгиланган тадбирлар ғоят зарур эканлигини ва бу тадбирларни амалга ошириш пайти келганлигини ҳамда ана шу тадбир учун асос қилиб олинган принциплар тўғри эканлигини тамомила тасдиқлади. Совет олий мактаби ўз ишларини Коммунистик партия раҳбарлигида қайта қуриб, коммунизмни кенг равишда қуриш палласи томонидан олий мактаб олдига қўйилган вазифаларга мувофиқ юксак даражага кўтарилади.

Ўзбекистон ССР иккинчи пул-буюм лотереясининг тиражи тамом бўлди

Ўзбекистон ССР иккинчи пул-буюм лотереясининг Тошкент темирйўлчилар Маданият саройида ўтказилган ютуқлар тиражи тўрт кун давом этиб, 24 декабрда тамом бўлди.

10- болалар уйида тарбияланувчи бола барабандан чиқарган охирги билетга «Гилам» сўзи ёзилган. Бу ютуқ 25019 сериялик 100 — билетга чиқди. Энг катта ютуқ «Москвич» автомашинаси бўлди. 26018 сериялик 63 — билет эгаси ана шу ютуқни олади.

Тиражда ҳаммаси бўлиб 569.600 пул ва буюм ютуғи ўйналди. Бу эса биринчи лотереядаги ютуқлардан анча кўп. Ютуқлар орасида саккизта «Москвич» автомашинаси, «ИЖ-56» маркалик саккизта мотоцикл, 24 та пионино, 24 та «Темп-3» телевизорлари, 16 аккордион, 80 холодильник, гиламлар ва гилам пояндозлар, тикув машиналари ва кир ювиш машиналари, фотоаппаратлар, соатлар бор. Тираж тамом бўлгандан кейин тиражни ўтказишда актив қатнашган 10- болалар уйида тарбияланувчи болаларга совғалар берилди.

Ютуқларнинг расмий жадвали яқин кунларда республика газеталарига илова қилиб чиқарилади.

(ЎзТАГ).

Шофёрлар учун қулай прибор

Ленинграддаги агрофизика илмий-текшириш институтининг бир группа тадқиқотчилари изда юрмайдиган транспорт учун чала ўтказгичли сигнализатор конструкциясини яратдилар. Бу прибор обгон қилинадиган машина шофёрига орқадан келаётган машинадан сигнал беришга хизмат қилади. Бунинг учун орқада келаётган машинанинг фаралари ёқилади ва нур обгон қилинмоқчи бўлган машинанинг орқа кузовига тушади. Ана шу кузовга чала ўтказгичли прибор ўрнатилади. Фара нурлари шу приборга таъсир этгач, шофёр кабинасида кўк лампочка ёнади ва звонок чалинади. Айни бир вақтда орқадаги машина шофёри ҳам «йўл бўш» деган сигнал олади. Бунда ҳам чала ўтказгичли прибор қўлланилган. Ҳозир Ленинградда чала ўтказгичли сигнализаторларнинг биринчи партияси тайёрланмоқда.

Мирзачўлда илмий марказ

Ўзбекистон қишлоқ хўжалик фанлари академияси Мирзачўлда янги илмий марказ ташкил қилди. Бу илмий марказ Золотая орда посёлкасидаги Марказий мелиорация станцияси, Мирзачўл таянч пункти, Шредер номидаги боғдорчилик, узумчилик ва виночилик ҳамда Ўрмон хўжалиги институтининг базаларини ўзига бирлаштиради.

Янги илмий марказ қўриқ ерларнинг мелиорация ҳолати ва зоналарнинг тупроқ-иқлим шароитини ҳисобга олган ҳолда, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини ташкил этиш масалаларини ҳал этиш билан шуғулланади. (ЎзТАГ).

Областимиз шаҳар ва қишлоқларида

БУТУНИТТИФОҚ АҲОЛИ РЎЙХАТИГА ТАЙЁРГАРЛИК

Бўстонлиқ районидаги «Қизил ту» колхозида Бутуниттифоқ аҳоли рўйхатига қизғин тайёргарлик кўрилмоқда. Колхоз аъзолари ўртасида оммавий-тушунтириш ишлари олиб борилаётир. Кутубхонада колхозчилар учун мазмунли суҳбатлар уюштирилмоқда. Колхоз бошланғич комсомол ташкилотининг секретари Қ. Қорабоев ва колхоз аъзоси Б. Умурқулов ўртоқлар ҳисобчи, инструктор ва контролёр тайёрловчи махсус курсда ўқиб чиқдилар.

М. АСАНОВ.

ИШЛАБ ЧИҚАРИШ ИЛҒОРЛАРИ — КПСС АЪЗОЛАРИ

Оҳангарон шаҳридаги «Узбекшахтострой» трестига қарашли 1-қурилиш бошқармаси партия бюроси коммунистлар ўртасида ишлаш ва партия сафини кенгайтириш ишига алоҳида аҳамият бераётир. Яқинда партия бюроси кўп йиллардан бери фидокорона меҳнат қилиб келаётган илғор ишчи-хизматчи ҳамда инженер-техник ходимлардан 17 кишини КПСС аъзолигига кандидат қилиб қабул этди. Булар орасида донгдор бинокор, дурадгорлар бригадасининг бошлиғи Аршинов, илғор экскаваторчилардан Ҳайтматов, Чирков, бетончилар бригадаси бошлиғи Матасимов, бульдозерчи Линев ва бошқалар бор. Ҳозир ёш коммунистлар КПСС XXI съездини муносиб кутиб олиш учун смена топшириқларини 150-200 процентга етказиб бажармоқдалар.

А. КУКИЕВ.

РАЙОН МАРКАЗИ ОБОД БЎЛМОҚДА

Йирик пахтакор районлардан бири ҳисобланган Боёвут маркази—Катлован тобора обод бўлиб бормоқда. Яқинда бу ерда янги ошхона, чойхона, нонвойхона, саноат моллари магазини, меҳмонхона ва поликлиника бинолари қурилиши тамомланди. Фойдаланишга топширилган бу маданий-маиший муассасалар меҳнаткашларга яхши хизмат кўрсатмоқда. Бу ерда қурилаётган ҳаммом ва қишки клуб бинолари ҳам битиш арафасида турибди.

Е. БОБОЕВ.

БУЮК РЕЖАЛАР ҲАҚИДА ЛЕКЦИЯ ВА СУҲБАТЛАР

Чирчиқдаги марказий шаҳар кутубхонасида «СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1959-1965 йилларга мўлжалланган контроль рақамлари» деган темада лекция бўлди. Лекцияни сиёсий ва илмий билимлар тарқатувчи шаҳар жамиятининг лектори ўртоқ Бизер ўқиди. Шундай темада лекция ва суҳбатлар 225-УНР кутубхонаси, пойафзал фабрикаси ва бошқа корхоналарда ҳам ўтказилди. Шаҳар меҳнаткашлари партия Марказий Комитети декабрь Пленуми материалларини ҳам зўр қизиқиш билан ўрганмоқдалар.

Т. СИХАРУЛИДЗЕ.

25 йиллик тадқиқот самараси

Бўстонлиқ районидаги Тянь-Шань тоғлари ҳозир жуда қалин қор билан қопланиб ётибди. Тоғ чўққилари, ёввойи ўрмонзор ва мевазорлар қорга бурканиб, кумушдек ялтирайди. Денгиз сатҳидан минг метр баландликка жойлашган Талас яйловлари ва Олатоғ бағрларида манзара бутунлай бошқа: кенг майдонда мевали дарахтзор ястаниб ётибди. Бу, Ўзбекистон қишлоқ хўжалик фанлари академиясининг боғдорчилик, узумчилик ва виночилик илмий-текшириш институтининг тажриба даласидир.

Бу ерда старший илмий ходим Сергей Семёнович Калмиков қарийб 25 йилдан бери ёнғоқ ва бодомнинг янги навларини яратиш устида илмий-тадқиқот ишлари олиб бормоқда.

...Мана, олимнинг столи устида «Мирный», «Бўстонлиқ», «Идеал» деб аталувчи ёнғоқ навларининг меваси турибди. Бу ёнғоқлар ранги, оғирлиги ва тузилиши билан бир-биридан фарқ қилади. «Бўстонлиқ» навини олиб кўрайлик. Бу ёнғоқнинг оғирлиги 15 грамм, одатдаги ёнғоқдан уч марта катта. «Мирный» нави эса серҳосиллиги билан машҳур. Ҳар бир туп дарахтдан 200 килограммдан ҳосил олиш мумкин.

«Идеал» деб аталувчи ёнғоқ нави айниқса диққатга сазовор. Қадим вақтлардан бери ёнғоқ дарахти 10-12 йилдан кейингина ҳосил беради, деб ҳисоблаб келинар эди. Аммо бу янги нав учинчи йилдаёқ мева қилади. Тажрибали олим ўзи кашф этган ёнғоқ дарахтининг бу туридан бир йилда икки марта ҳосил олишга муваффақ бўлди. Дунёдаги ҳеч бир мамлакатда мевачиликда бундай янгилик яратилган эмас.

Сергей Семёнович буюк олим Мичуриннинг содиқ шогирдларидан ҳисобланади. У ўзи яратган янги мева навларини бошқа жойларда ҳам кенг тарқатишга ҳаракат қилади. Ҳозир кўпгина колхоз ва совхозларда Калмиков яратган мевали дарахтларнинг ўнга яқин янги навлари ўстирилмоқда. Калмиков олиб бораётган илмий-тадқиқот ишларига Узоқ Шарқ, Кавказ, Қрим ва Ўрта Осиё республикаларидаги тажриба станциялари ҳамда ҳаваскор табиийётшунослар зўр қизиқиш билан қарайдилар. (ЎзТАГ).

Ёш қиз М. Муҳамедова ўтган йили 10- синфни тамомлаб, «Шарқ гули» артелининг дўппи цехига ишга кирган эди. У қисқа вақт ичида дўппи тикиш касбини эгаллаб, ишда яхши муваффақиятларга эриша бошлади. Ҳозир М. Муҳамедова партия XXI съезди шарафига меҳнат вахтасида туриб ишлаб, кундалик топшириқни 125-135 процентга етказиб адо этмоқда. Суратда: чевар қиз М. Муҳамедова.

М. Турсунхўжаев фотоси. (ЎзТАГ фотохроникаси).

Кичкина двигатель

Инженер Б. С. Блинов конструкция қилган «БСБ-18» маркали ичданёнар двигателнинг оғирлиги атиги 390 грамм, катталиги 3-4 гугирт қутисига баравар. Унинг ўқи бир минутда 6800 марта айланиб, 1,5 от кучи миқдорида қувват беради. Двигатель учун ёнилғи қилиб энг арзон ва ҳар доим топилиб турадиган соляр мойи ишлатилади. Велосипедга ўрнатганда, двигатель соатига 45 километр тезликда юриш, қайиққа ўрнатилганда эса бир соатда 18 километр сузиш имкониятини беради. Мотор бир киловатт қувват берадиган электр генераторини осонлик билан ишлатади. Двигателдан ҳар қаерда — саноатда, қишлоқ хўжалигида, рўзғорда фойдаланиш мумкин. У узоқ яйловлардаги чорвадорлар, чўлда ва тоғларда ишлаган қидирувчилар, турист ва спортчиларнинг энг ишончли дўстидир.

Ҳозирги вақтда «БСБ-18» маркали кичик габаритли универсал двигателни кўплаб ишлаб чиқаришга тайёргарлик кўрилмоқда.

Суратда: «БСБ-18» двигатели.

Биласизми?

✦ Италия журналларининг бири Верона шаҳрида қурилган ғайри табиий уй ҳақида хабар беради. Биринчи қаватнинг текис томига рельслар ўрнатилган бўлиб, юқориги қаватлар ғилдиракларда уёқдан-буёққа юради. Юқориги қаватлар худди кунгабоқар каби қуёш ҳаракати кетидан айланади ва уй эгаси хоҳлаган хонанинг ойнасини қуёш нурига қаратади.

✦ Соломонов ва Фиджи оролларида балиқ турларини тайёрлаш билан ўргимчаклар шуғулланади. Ўргимчакларнинг айрим тоифаси жуда мустаҳкам уячалар ясайдиларки, улар икки килограмм оғирликдаги юкни бемалол кўтара оладилар. Маҳаллий халқлар бундай ўргимчаклар яқинига доира шаклидаги хивични ўрнатадилар. Ўргимчак бу хивичга балиқ тутиш имконини берадиган мустаҳкам тўр тўқийди.

БИЛДИРИШ

Шу йил 26 декабрь кеч соат 7 да Ҳамид Олимжон номидаги Адабиётчилар уйида (Биринчи май кўчаси, 20) Тошкент шаҳар ёш ёзувчилари семинарининг машғулоти бошланади.

Қизиққан ўртоқларнинг қатнашишлари мумкин.

ЎЗБЕКИСТОН ЁЗУВЧИЛАР СОЮЗИНИНГ ЁШ ЁЗУВЧИЛАР БИЛАН ИШЛАШ КОМИССИЯСИ.

ХОДИСА

„Йўлбарс“ из топди...

Янгийўл шаҳар милиция бўлимига Янгийўл районида жойлашган 30-геодезия отрядининг қурилиш складидан томни тешиб бир неча минг сўмлик шифер ўғирланганлиги хабар қилинди. Дарҳол воқеа содир бўлган жойга жиноят қидирув бўлимининг бошлиғи Жуматов, оператив вакиллардан Файзуллаев ва Шаҳобиддинов ўртоқлар ўргатилган ит «Йўлбарс» билан етиб келадилар.

Омбор синчиклаб кўздан кечирилгач, «Йўлбарс»ни ишга соладилар. «Йўлбарс» из олиб, шаҳар кўчаларидан бирига жойлашган уйга киради ва шу уйда яшовчи мазкур геодезия отрядининг шофёри Юрий Татуновга ташланади.

Шофёр Татунов шу куни складга шифер келтирилганидан хабардор эди. Шу сабабли ўз шериклари билан юқоридаги ўғирликни қилган. Унинг уйини тинтув қилинганида ўғирланган шифер ва бир қанча қурилиш материаллари топилди.

Шофёр Ю. Татунов ва унинг шериклари жиноий жавобгарликка тортилди.

А. МИРПЎЛАТОВ.

Телевизор экранида

25 ДЕКАБРДА

19.30. Катта ёшдаги ўқувчилар учун ўзбек тилида эшиттириш. «Ёш фотографларнинг «Қиш кўринишлари» темасидаги фотосуратлари» деган эшиттириш.
19.50. Киножурнал.
20.00. Ўзбек тилида «КПСС XXI съезди олдидан» деган эшиттириш.
20.15. Сўнгги ахборот.
20.35. Бадиий фильм — «Машаққатли бахт».

Редактор З. ЕСЕНБОЕВ.

ШАҲАР ТЕМАСИДА

Чинозда бўлмаса Тошкентда топилар...

Чинозлик дўстим хат ёзиб юборибди. У хатда ўзининг деҳқончилик ишлари билан бандлиги, шунинг учун унга электр асбоблари олиб юборишда ёрдам беришимни сўрабди. «Чинозда кирмаган магазиним, сўрамаган танишим қолмади, — дебди у, — зораки, Тошкентда топилса...»

Дўстим янги уйга кўчиб киради-ю, электр асбоб билан ёрдам бермасам... Шу мақсадда аввал уч-тўрт жойга телефон қоқдим, нуқул бир хил жавоб олавердим:

— Эй, нимасини айтасиз, бунақа мол кўз оғригидай нарса, келади-ю, юлдуз кўрмай ғойиб бўлади.

Телефон билан иш битмаслигини билгач, шу хилдаги моллар билан савдо қилувчи магазинларга бормоқчи бўлдим. Тошкент Универмагида ўз номига муносиб ҳамма нарса бўлиши керак. Электр асбоблари бўлимига кирдим.

— Сизда ғупер, шнур борми?

Сотувчи менга бир хўмрайиб қаради. Мен унинг бу қарашидан: «Отлиққа йўғу, сенга чиқора» маъносини тушундим.

— Штепсел-чи?

Сотувчи прилавка тагидан алланималарни олатуриб тўнғиллади:

— Арзи-додингизни ўртоқ Т. Хожиевга айтинг.

— Хожиевингиз ким? — Умидворлик билан сўрадим мен ундан.

— «Главхозторг»нинг бошлиғини танимасангиз нима қилиб юрибсиз... Сўраган нарсаларингизни ўша кишидан топасиз.

Мен «ишим битгандай» хурсанд бўлиб кўчага чиқдим. Йўл-йўлакай мендан нима кетди деб, магазинларга ҳам кириб бордим.

Универмаг рўпарасидаги радиоэлектро моллари магазинига ўтдим.

— Ролик топиладими?

Менинг бу саволимга сотувчи қиз илжайиб қўяқолди. Кўчага чиқиб, витринасига сим ёки электр асбобига ўхшаш нарса қўйилган магазин бўлса, шунга кириб юқоридаги сўроғимни такрорлайвердим, жавоби ҳам юқоридагидек бир хил бўлаверди.

Охири тополмагач, ўртоқ Т. Хожиевнинг идорасини сўроқладим. Ўша ёққа кетаётганимда заводда бирга ишлайдиган дўстим билан учрашиб қолдим. У ҳам менга ўхшаб электр асбоблари излаб юрган экан.

— Қаерларга бординг, — деб сўрадим.

— Эрталаб кўчага чиққан эдим,—гапира кетди дўстим, — Сарикўл кўчасидаги 197-магазинга бордим, «Сельмаш» кўчасидаги магазинда бўлдим... Айтаверсам тугамайди, хуллас ҳеч ерда йўқ.

— Энди қаёққа бормоқчисан?

— Бир танишим, «Главэлектроснабсбыт» га бориб унинг бошлиғи ўртоқ Г. Г. Яблочкинга учрашгин деди, қани юр, ўша ерда ишимиз битса кошки...

— Менга Т. Хожиев бошлиқ бир идоранинг номини айтишди-ку, қайси бирига борсак экан...

Олдин унисига, кейин бунисига борадиган бўлдик. Бордик. У ерлардаги жавоб магазинларда айтилган жавобдан сал бошқачароқ бўлди:

— Магазинма-магазин юриб нима қиласизлар, эрталаб тўппа-тўғри чайқов бозорига борганларингизда истаган нарсаларингизни аллақачон топган бўлардиларинг.

— Маслаҳатларингиз учун раҳмат!

Шу жавобни чинозлик дўстимга ҳам хатда ёзиб юбордим.

С. МАҲКАМОВ,
МУҲАММАДЖОНОВ.

Тошкентнинг тамоша залларида

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 26/XII да **Дилором** (билетлар сотилган), 27/XII да **Улуғбек**, 28/XII да **Маскарад**.

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — Катта программада **цирк тамошалари**.

«ИСКРА» — 1 ва 2- залда кундуз соат 3-40 минутгача **Сокин тайга**, 3- залда кундуз соат 4-20 минутгача янги киноповесть **Номсиз тепалик**, кеч 5 дан ҳамма залда **Истаган эшигингни қоқ**.

«ЁШ ГВАРДИЯ» — кеч соат 6 гача **Бўтакўз**, кеч 8 ва 10 да Менинг азиз кишим.

ЭСТРАДА ТЕАТРИДА
25, 26 ва 31 декабрда
КАТТА ЭСТРАДА
КОНЦЕРТЛАРИ

Концертда: Ўзбекистон ССР халқ артистлари **Юсуф қизиқ Шакаржонов, Аҳмаджон Умурзоқов, Мукаррама Турғунбоева,** Ўзбекистон халқ ҳофизи **Маъмуржон Узоқов,** Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артистлар **Охунжон қизиқ Ҳузуржонов, М. Мирзаев, Ҳ. Комилова, Р. Мордухаев,** солистлар **Б. Хўжаева, Т. Рисметова, К. Жалилова, Б. Мавлонов, Л. Зокирова, Б. Зокиров** ва бошқалар қатнашади.

Концерт кеч соат 8 яримда бошланади. Билетлар кундуз соат 2 дан театр кассасида сотилади.

К. Маркс кўчаси, 33-уйдаги
ТОШКЕНТ УНИВЕРМАГИДА
ва УНИНГ ФИЛИАЛЛАРИДА
АРЧА УЧУН
ойнадан ишланган
ҳар хил безаклар,
картондан ишланган буюмлар, электр билан ёритиладиган гирляндалар, арча учун винт билан маҳкамланадиган оёқлар
СОТИЛМОҚДА
Филиалларнинг адреси: № 1—Ш. Руставели кўчаси, 49-уйда, № 2—Навоий кўчаси, 22-уйда.

Обуна «Союзпечать» бўлимларида, алоқа конторалари, бўлимлари ва агентликларида, шунингдек жамоатчи матбуот тарқатувчилар томонидан 27 декабргача қабул қилинади.

Обуна баҳоси: бир йилга — 52 сўм 20 тийин, 6 ойга — 26 сўм 10 тийин, 3 ойга — 13 сўм 05 тийин.

Тошкент область, Октябрь район партия комитети, Октябрь район ижроия комитети ва ходимлари Наманган область партия комитетининг секретари ўртоқ Абдулхай Тоировга, Октябрь район ижроия комитети раиси ўртоқ Абдулҳақ Тоировга уларнинг онаси
Оқила
ТОИРОВАНИНГ
вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қиладилар.

РЕДАКЦИЯ ВА НАШРИЁТ АДРЕСИ: Тошкент. «Правда Востока» кўчаси № 34, РЕДАКЦИЯ БЎЛИМЛАРИНИНГ ТЕЛЕФОНЛАРИ: коммутатор — 26334 ва 33262 орқали Партия турмуши бўлими — 140, Пропаганда бўлими — 34808, 136. Совет қурилиши бўлими 136. Маданият бўлими — 132. Адабиёт ва санъат бўлими — 29040, 135. Қишлоқ хўжалик бўлими— 29040, 135. Саноат ва транспорт бўлими — 34048, 132. Хатлар бўлими — 34048, 156. Маҳаллий ахборот бўлими — 132. Секретариат — 29040. Эълонлар бўлими — 38142.

Р 10235. «Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистони сурх» бирлашган нашриётнинг босмахонаси. Б-637.